

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen :

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Majoor der Grenadiers.

Redacteuren:

- J. J. C. P. WILSON, Majoor van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
M. R. H. CALMEIJER, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
A. Q. H. DIJXHOORN, Majoor der Infanterie.
P. W. PIETERS, Ritmeester der huzaren, adjudant van den Directeur Hoogere Krijgsschool.
A. ETERMAN, Kapitein der artillerie, Lid der Commissie van proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag — Tel. 117783 en 117784
Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—
Postrekening 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V.

106de JAAR No. 5

NADRUk VERBODEN

MEI 1937

I N H O U D.

	Blz.
Wapenspreuken der vorsten van het huis van Oranje-Nassau, door W. Baron VAN ITERSUM.....	172
Overzicht van de oefening onder leiding van den Commandant van het veldleger in September 1936, door V. E. NIERSTRASZ.....	175
Prijsvraag	182
De oprichtingsdatum van het regiment Genietroepen, door MINEUR.....	183
Nieuwe uitgaven	189, 205
Het Gymnastiek-onderwijs in ons leger. Kan het beter?, door S. VAN GELDEREN....	190
Gasbescherming, door Th. A. J. VAN ERP	192
Beoefening van het tuchtrecht in de weermacht	196
Leven en streven in de Koninklijke Landmacht	200
Uit de Vakpers	208

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V. - 's-GRAVENHAGE - 1937

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen :

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Majoor der Grenadiers.

Redacteuren:

- J. J. C. P. WILSON, Majoor van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
M. R. H. CALMEIJER, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
A. Q. H. DIJXHOORN, Majoor der Infanterie.
P. W. PIETERS, Ritmeester der huzaren, adjudant van den Directeur Hoogere Krijgsschool.
A. ETERMAN, Kapitein der artillerie, Lid der Commissie van proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag — Tel. 117783 en 117784
Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—
Postrekening 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V.

106de JAAR No. 5

NADRUK VERBODEN

MEI 1937

I N H O U D.

	Blz.
Wapenspreuken der vorsten van het huis van Oranje-Nassau, door W. Baron VAN ITERSUM.....	172
Overzicht van de oefening onder leiding van den Commandant van het veldleger in September 1936, door V. E. NIERSTRASZ.....	175
Prijsvraag	182
De oprichtingsdatum van het regiment Genietroepen, door MINEUR.....	183
Nieuwe uitgaven	189, 205
Het Gymnastiek-onderwijs in ons leger. Kan het beter?, door S. VAN GELDEREN....	190
Gasbescherming, door Th. A. J. VAN ERP	192
Beoefening van het tuchtrecht in de weermacht	196
Leven en streven in de Koninklijke Landmacht	200
Uit de Vakpers	208

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V. - 's-GRAVENHAGE - 1937

DE MILITAIRE SPECTATOR MAANDBLAD VOOR DE WERKNACHT VAN NEDERLAND ENDIJ WAPENSPREUKEN DER VORSTEN VAN HET HUIS VAN ORANJE NASSAU

DOOR W. BARON VAN ITTERSUM,

Reserve-majoor der Jagers.

Het bekende spreekwoord „Iets in zijn schild voeren” is ontleend aan de gewoonte van vorsten en ridders om op hun schild een devies te laten schilderen, waardoor zij aangaven, wie zij waren en waarnaar zij streefden. Wanneer wij ons de schoone wapen- en lijfspreuken van onze vorsten uit het Huis van Oranje Nassau in herinnering brengen, mogen wij met groote dankbaarheid vaststellen, dat onze Oranje's steeds hebben gestreefd te volbrengen naar hetgeen zij als devies hebben aangenomen, dat het voor Hen geen ijdele woorden waren.

Wij willen eerst iets in het algemeen zeggen van wapenkreten en wapenspreuken.

De wapenkreet diende om bij de verwarring op het slagveld de troepen, die onder eenzelfde bevelhebber stonden, te hereenigen.

De kreet stond op de vaandels geschilderd; hetzij alleen de naam van het geslacht of van het huis, waaruit de bevelhebbers stamden dan wel met bijvoeging van enkele woorden als zinspeling op hun macht of tot inroeping van Gods hulp en ter aanmoediging van hunne krijgers.

De wapenspreuken waren korte en krachtige gezegden, veelal in de Latijnsche taal omdat deze taal zich bij uitstek leent om eene gedachte kort en bondig uit te drukken.

In de wapenspreuken, heerschte aanvankelijk weinig bestendigheid, zij waren persoonlijk doch gingen ook wel van vader op zoon over en werden geleidelijk als een bestanddeel van het wapen beschouwd en werden op een fladderend lint onder het wapen geplaatst.

De veelbeteekenende, krachtige *wapenspreuk van ons vorstenhuis* „*Je maintiendrai*” achtereenvolgens gevoerd door de Prinsen Willem I, MAURITS, FREDERIK HENDRIK, WILLEM II, III, IV en V, de Koningen WILLEM I, II en III, Koningin WILHELMINA en Prinses JULIANA, is afkomstig van RENÉ VAN CHALON, Prins van Oranje, Graaf van Nassau, die, voor hij kinderloos stierf, WILLEM VAN NASSAU tot eenigen erfgenaam had benoemd. De wapenspreuk van RENÉ was „*Je maintiendray Châlon*”, Prins Willem I nam deze over met wijziging in „*Je maintiendray Nassau*”, later alleen „*Je maintiendray*”

Koning WILLEM I bepaalde bij Koninklijk Besluit van 24 Augustus 1815 No. 71 bij art. 8 „Wij behouden voor Ons en Onze mannelijke Descendenten het devies „*Je Maintiendrai*”, alzoo met wijziging van de oude spelling „*Je Maintiendray*”.

Van deze algemeene wapenspreuk zijn wel te onderscheiden de afzonderlijke *lijfspreuken van de Prinsen van Oranje*, die wij hier laten volgen.

Graaf ENGELBRECHT II VAN NASSAU:

Ce sera moy, Nassau.

In de groote Kerk te Breda is het praalgraf voor hem opgericht.

Prins WILLEM I.

Saevis tranquillus in undis. (Kalm te midden der golven).

Als embleem behoort hierbij een ijsvogeltje met zijn nest op zee.

Zie het standbeeld van Prins WILLEM I op het Plein te 's-Gravenhage ¹⁾.

¹⁾ In het boekwerk van Dr. H. COLIJN „Anti Revol. beginselprogramma” komt de volgende legende voor:

In zijn legendarische *Metamorphoses* (Gedaanteverwisselingen) verhaalt P. OVIDIUS Naso ons de lotgevallen van het Thracische koningspaar CEYX en ALCYONE.

Op reis naar CLAROS, waar hij de godheid wilde raadplegen, lijdt de zoon van LUCIFER schipbreuk en verdrinkt. Zijn gemalin, reeds vóór de afvaart met angstige voorgevoelens

LOUISE DE COLIGNY.

Veniat regnum tuum. (Uw Koninkrijk kome).

Ontleend aan Mattheus 6 vers 10.

PHILIPS WILLEM PRINS VAN ORANJE. (Oudste zoon van WILLEM I).

Sustinendo progredior. (Door geduld vorder ik)

Graaf LODEWIJK VAN NASSAU.

Patience et Innocence. (Geduld en onschuld).

Recuperare aut mori (Herwinnen of sterven).

Plutôt mort que vaincu généreux sang de Nassau.

Op de vaandels van LODEWIJK VAN NASSAU bij den inval van Groningen in 1568 stond gegrift.

Nunc aut nunquam (Nu of nooit)

Graaf ADOLF VAN NASSAU.

Pro lege, rege et grege. (Voor wet, Koning en volk).

Prins MAURITS.

Tandem fit surculus arbor. (Eindelijk wordt de loot een boom).

ERNST CASIMIR, Graaf van Nassau Dietz, zoon van Jan de Oude, waaruit de tegenwoordige dynastie.

Constant. (Standvastig).

SOPHIA HEDWIG, zijne gemalin. (dochter van den Hertog van Brunswijk)

Plutôt mourir que changer (Liever sterven dan veranderen).

Prins FREDERIK HENDRIK

Patriae patrique. (Voor Vaderland en Vader).

Volledigheidshalve vermelden wij de wapenspreuk van Koningin EMMA „*Palma sub pondere crescit*” (De palmboom groeit tegen de verdrukking in).

En van Prins HENDRIK „*Per aspera ad Astra*” (Door lijden tot heerlijkheid).

De oud Nederlandsche zinspreuk van onze republiek luidde: „*Concordia res parvae crescunt*” (Eendracht maakt macht).

De Staten namen het wapen met deze zinspreuk aan, nadat de Vereenigde zeven Nederlandsche Provinciën bij den Westfaalschen vrede als zelfstandige Staat erkend waren.

Moge naast het „*Je Maintiendrai*” van Ons Vorstenhuis deze aloude spreuk het devies van ons Nederlandsche Volk blijven.

vervuld, maar door een droom geheel van streek gebracht, kan het in het paleis niet meer uithouden, begeeft zich naar de kust en loopt de pier ten einde af.

Daar ziet ALCYONE tot haar ontzetting het aangespoelde lijk van CEYX. En in wanhoop stort zij zich in zee om zich met haar beminden gemaal te vereenigen in den dood.

Maar de goden, met beider lot begaan, veranderen hen in ijsvogeltjes om ze in die gedaante te laten voortbestaan.

De ijsvogeltjes bouwen hun nestjes op het water. 's Winters, in den broedtijd, werkt AEOLUS mede om het nakroost van zijn dochter voor ondergang te behoeden. En hij waakt, zeven dagen lang. Dan mogen wel de winden waaien; dan mogen ook de undae saevae, de wateren wild en woelig zijn; — maar waar de alkyonen broeden is het tranquillus, windstil, kalm.

Het ijsvogeltje, vliegend naar zijn nestje, dat rustig dobbert op een kalm stukje zee. Vanuit de vier streken zijn de winden losgelaten, maar een gewapende hand houdt ze terug . . .

Hiermee houdt echter de gelijkenis met de legende op en gaat de symboliek over in een voorstelling van de realiteit.

WILLEM VAN ORANJE had een anderen Bewaker dan een mythischen Aeolus. In de hoede van dien Wachter voelde WILLEM zich gerust.

En niet slechts zeven dagen 's jaars, maar heel zijn leven door en in alle omstandigheden wist hij zich: saevis tranquillus in undis.

OVERZICHT VAN DE OEFENING ONDER LEIDING VAN DEN COMMANDANT VAN HET VELDLEGER IN SEPTEMBER 1936

DOOR V. E. NIERSTRASZ.

Kapitein van den Generalen Staf.

V (Slot van blz. 148).

Gaan wij thans het verloop van den strijd na.

I—4 R.I. deed den voorgeschreven aanval met een Comp. op het (berucht geworden) kruispunt van wegen N.O. van Schijf en met twee Compn. op Schijf.

De Comp. wist dit kruispunt na lichte schermutselingen te bereiken, terwijl daarentegen het gros van het Bataljon, dat den aanval op Schijf deed, geen geluk had. De C. van het Bataljon Schijf (III—25 R.I.) had zijn Bat. zoo tijdig geheel gealarmeerd en gevechtsklaar in de opstellingen gebracht, dat de aanval van I—4 R.I. hiertegen te pletter liep.

Een der voorwaarden voor het slagen van den aanval van Rood, het tijdige bezit van Schijf, werd dus niet vervuld.

Inmiddels speelde zich in den zeer vroegen morgen, toen het nog slechts schemerde, een drama af bij het kruispunt van kunstwegen, N.O. van Schijf, zooals elke manoeuvre en ook de oorlog die te zien geeft. Een der Bataljons van het 28 R.I. naderde het kruispunt, op weg naar de uitgangslijn voor den opmarsch in de richting Rijsbergen (zie Bevel C.—VI Div.). Dit Bat. raakte onmiddellijk slaags met de Comp. van 4 R.I., welke zich aldaar reeds bevond.

Terwijl dit gevecht gaande was, naderde II—25 R.I. eveneens dit kruispunt, op weg naar de uitgangsofstelling voor den voorgenomen aanval (te zamen met III—25 R.I.) in de richting Moeren.

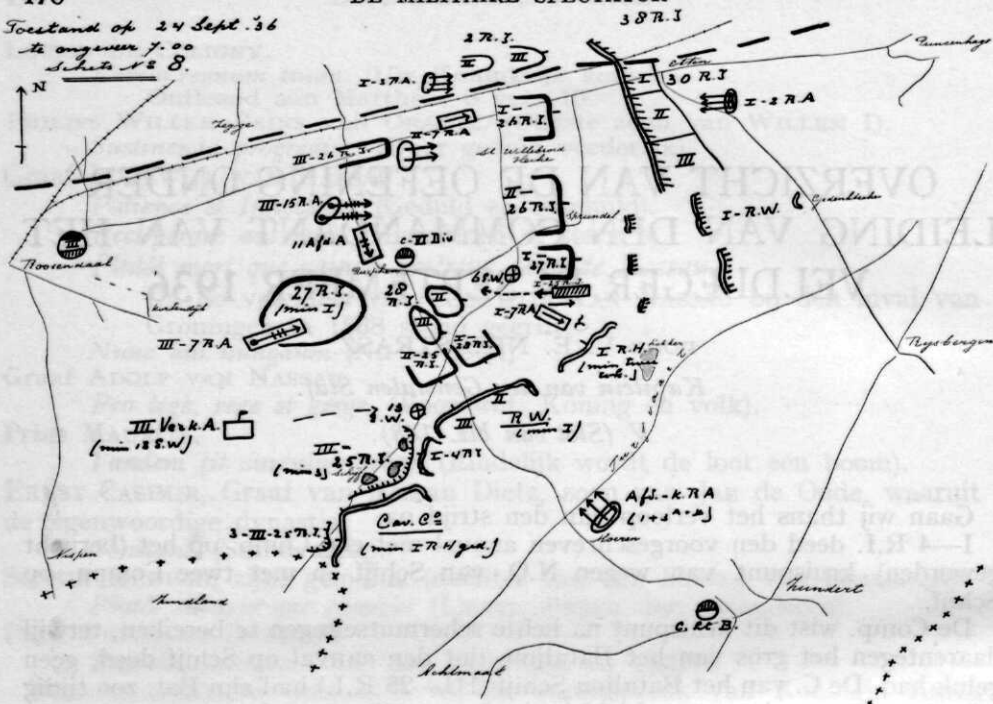
Bij II—25 R.I. meende men in front en op de re.flank door vijand te worden beschoten, zoodat het vuur geopend werd op het vorenbedoelde Bat. van 28 R.I.

Terzelfder tijd ontwaarde men bij een onderdeel van laatst bedoeld Bataljon een tirailleurlinie ten W. van het kruispunt, waarop eveneens het vuur werd geopend, welke tirailleurlinie echter weldra bleek te bestaan uit een rij op den akker liggende mesthoopen, zoodat ook hier de „note gaie” niet ontbrak.

Terwijl deze strijd bij het kruispunt in den opkomenden dag plaats had, naderde uit Z.O. richting R.W. (min I) dat opdracht had, te 6.30 in de richting Rucphen te stooten.

Hoe dit drama in de werkelijkheid zou zijn afgelopen, is moeilijk met zekerheid te zeggen. R.W. zou vermoedelijk een schoone kans gehad hebben, tenzij C.—28 R.I. of de Cn. der Bataljons, die nog meer achterwaarts stonden, de situatie zouden hebben overzien en zich op den weg van R.W. hadden kunnen plaatsen. Zeker is, dat de aanval van VI Div. op den rechter vleugel

Toestand op 24 Sept. '36
te ongeveer 7.00
Schets No. 8.

Schaal 1 : 150.000

niet tijdig had kunnen loskomen en de door C.Lt.B. beoogde vertraging effectief zou zijn geweest.

Het woord was thans aan den ter plaatse aanwezigen Hoofd-hulpleider, die opstellingen deed innemen ter voortzetting van de manoeuvre. Deze situatie ziet men op schets No. 8 en hierbij werd aangenomen, dat I—28 R.I. in den strijd was betrokken en II—25 R.I. moest steunen in den aanval op Moeren, terwijl R.W. daartegenover den aanval niet kon doorzetten.

Voor C.—28 R.I. was het een vraagpunt, of de opgedragen opmarsch richting Rijsbergen kon worden doorgezet, gezien de ernstige bedreiging van de flank der Div. door R.W. Beslist werd, dat de opmarsch op Rijsbergen zou worden voortgezet, doch het duurde eenigen tijd vóór dat dit kon plaats hebben.

Ten Z.W. van R.W. gelukte het aan Cav.Co., tengevolge van het open terrein, niet, de bezettingen van Schijf en Langeschouw te verdrijven.

Ten Z. van Sprundel was het volgende gebeurd:

Een der Btn. van I—7 R.A. was in het nachtelijk duister reeds gereed gemaakt, om den opmarsch van 28 R.I. te volgen, terwijl de andere Bt. in stelling bleef.

De vertraging, welke 28 R.I. ondervond als gevolg van de eerder genoemde gebeurtenissen, had noodlottige gevolgen voor I—7 R.A., mede als gevolg van het volgende:

I—27 R.I. was in opmarsch, teneinde zijn taak als verbindingsdetachment tusschen 28 en 26 R.I. te volvoeren, doch was I—25 R.I. nog niet gepasseerd. Dit laatste Bataljon (zie bevel C.—VI Div.) moest zich opstellen W. van Vorensinde als Div.reserve.

Door een misverstand werd door I—25 R.I. de beveiligende opstelling te vroeg verlaten, en wel vóórdat I—27 R.I. en 28 R.I. waren gepasseerd. Toen het licht werd, kwam dientengevolge de Bt. van I—7 R.A., welke gereed stond voor den opmarsch, evenals de Afd.St. onder vij. mitrailleurvuur van I R.H., zoodat zij buiten gevecht werden gesteld. Door den Hulpleider is toen bepaald, dat deze Afd. een te bedreigde positie innam en teneinde haar toch verder aan de manoeuvre te kunnen doen deelnemen, werd bepaald, dat zij in stelling moest komen in het bedekte terrein N.W. van Vorensende.

Bij 26 R.I. werd de opmarsch aangevangen, waarbij geen of zeer weinig weerstand werd ondervonden.

Aangeteekend zij, dat te middernacht de weerstandbiedende voorposten van 30 R.I., ingevolge het Bevel van C.Lt.B. waren vervangen door waar-schuwendende, hetgeen bij de voorposten van 26 R.I. echter niet was opgemerkt.

Schets No. 8 geeft den toestand, zooals die op 24 Sept. te ongeveer 7.00 bij benadering was. III—7 R.A. was op dat uur in opmarsch naar 26 R.I., waarbij deze Afd. was ingedeeld. De moeilijke omstandigheden, waaronder deze Afd. in den laten avond van 23 Sept. was ondergebracht en eenige andere factoren, die hier onbesproken blijven, maakten, dat zij nog zoover achter was. II Afd. A. had terreinmoeilijkheden bij het in stelling komen gehad, zoodat ook hier tegenslag plaats had. Het is goed, deze wrijvingen, die bij oefeningen op de kaart, niet voldoende tot hun recht komen, te memoreeren. Het verdient aanbeveling, zich hieraan spiegelende, dergelijke voorvallen bij oefeningen op de kaart in te schakelen.

Voor het verdere verloop zij verwezen naar schets No. 9.

Bij den opmarsch van 26 R.I. deed de aantrekkingskracht der harde wegen een gat ontstaan tusschen I en II, in welk gat de Reg. reserve (III—26 R.I.) werd ingezet.

I—27 R.I. was met veel élan ver opgerukt, met het gevolg dat de dunne schakel tusschen 30 R.I. en de rest van het Roode front (nl. I—R.W.) brak.

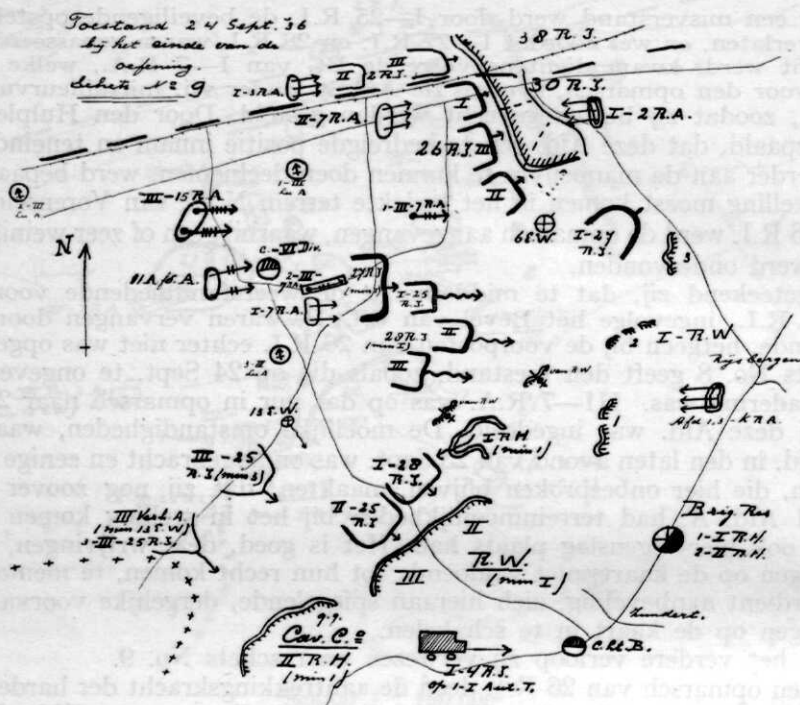
I—R.W. boog n.l. terug in Z. richting, dekte Rijsbergen, maar was de aansluiting met 30 R.I. kwijt.

Onder de bedreiging van I—27 R.I. en II—26 R.I. werd ook het front van 30 R.I. teruggebogen, een handeling, die onder vuur en druk des vijands overdag wel moeilijk uitvoerbaar zal zijn. Hier wreekte zich echter het ontbreken van een reserve in de hand van den R.C.

Met het terugwijken van I—R.W. in Z. richting en het ombuigen van 30 R.I. in N. richting, was de bres in het Roode front geslagen. De eer hiervan komt in de eerste plaats toe aan I—27 R.I.

Richten wij thans het oog naar het Z., dan blijkt uit de schets, dat R.W. onder druk van I—28 R.I. en II—25 R.I. was teruggeweken, terwijl dientengevolge Zuid daarvan Cav.Co., na de vergeefsche pogingen om voorwaarts te komen, eveneens terug moest, mede als gevolg van den inzet van de Blauwe III Verk.A. (min 13 E.W.) over Langeschouw.

Op de schets zien wij I—4 R.I. ten W. van Zundert op de auto's. Wat was gebeurd? Nadat de aanval van R.W. en Cav.Co. was mislukt, was het voor C.Lt.B. zaak, reserves beschikbaar te krijgen, teneinde deze N.W. van Rijsbergen te gebruiken. Een blik op de kaart doet zien, dat de kunstwegen over Rijsbergen van vitaal belang waren voor het terugnemen van de Lt.B. achter de lijn: Etten—Rijsbergen, in welke lijn tot het invallen van de duisternis stand moest worden gehouden (zie het Bevel van C.—Brabantleger van 23 Sept. 17.00).

Als reserve werd o.m. I—4 R.I. bestemd. Dit Bat. kon niet meer terug op Moeren en werd dientengevolge teruggenomen op Achtmaal, onder dekking van Cav.Co., terwijl het aanvankelijk bij Moeren opgestelde I—I—Aut.Bat. eveneens over Zundert naar Achtmaal werd gedirigeerd. Voorts werd een Brig.reserve gevormd uit twee eskadrons op rijwielen, die wij op de schets N.O. van Zundert zien.

Tot het bereiken van tijdwinst voert, zooals de schets aangeeft, I R.H. (dat voor 28 R.I. was uitgeweken) achter de Turfvaart, een aanval uit tegen den N.flank van I—28 R.I.

De Afd. 1, 3—K.R.A. was, toen het bij Moeren te gevaarlijk werd, op Rijsbergen teruggenomen.

Bij de Lt.B. heerschte dus groote bedrijvigheid, tengevolge van de opgave, waarvoor C.Lt.B. stond, om met de steeds sterker wordende bedreiging in de richting Rijsbergen, zijn Brigade uit den „Zak van Zundert” terug te nemen.

Wat was er inmiddels bij Blauw geschied?

C.—VI Div. had opdracht gezonden aan I—25 R.I. om op te rukken in O. richting. Deze opdracht bereikte dit aanvankelijk onvindbare Bat. eerst laat. De D.G.-reserve (27 R.I. min I), ter beschikking gesteld van C.—VI Div., werd eveneens ingezet in de geslagen bres.

De schets No. 9 geeft den toestand aan zooals die ten naastenbij bij het einde der oefening was. Wij zien 28 R.I. langzaam oprukkende in de richting Rijsbergen. Eenvoudig was deze opmarsch niet, waar zij moest plaats hebben

over open terrein en onder vuur van bij de Turfvaart opgestelde zw. mitrailleurs van Rood. Noord van 28 R.I. rukken zooals de schets toont I—25 R.I. en 27 R.I. (min I) op in de eerder genoemde bres in het front der Lt.B.

Helaas moest de manoeuvre op dit oogenblik worden beëindigd; er zouden nog interessante acties moeten worden uitgevoerd.

VII. Algemeene beschouwing.

Een terugblik toont ons een zeer leerzame manoeuvre met veel belangwekkende momenten. Voor den opmerkzamen lezer is er veel stof voor onderstellingen bij oefeningen, zoowel op de kaart, als met troepen. Zooals reeds bij den aanvang werd gezegd, is kritiek achterwege gebleven; men zal begrijpen, dat die wel zou zijn te geven, doch ieder, die er belangstelling voor heeft, make die zelf en trekke voor zichzelf conclusies uit het verloop en de ontstane — hier en daar hachelijke — situaties en onthoude de vele wrijvingen.

In het voorgaande werd slechts het verloop van den strijd behandeld. Een enkel woord zij thans echter nog gewijd aan de diensten, die bij de oefening in werking zijn geweest en uit hoofde van de noodzakelijke beperking geen uitvoerige bespreking konden vinden.

Allereerst de *vliegdienst*.

Moderne oorlogvoering zonder vliegdienst is welhaast ondenkbaar. Dat hierover weinig of niet gesproken werd bij het overzicht van de troepenhandelingen, mag dus niet tot de conclusie leiden, dat deze dienst nog iets apart is. Hij vormt een integreerend deel van elke operatie, past daarin, zooals het artillerievuur en de verbindingdienst.

Wij volstaan echter met de mededeeling, dat bij Blauw was ingedeeld een vliegtuiggroep, bij Rood een Ver.V.A., terwijl een Gevechtsgroep beurtelings heeft gewerkt ten bate van Blauw en van Rood.

De *verbindingdienst*, *luchtafweer*, *pioniers* (bij Rood) moeten buiten verdere bespreking blijven, evenals de werkzaamheden van gemotoriseerde levensmiddelen- en goederentreinen bij de Infanterie, afkomstig van het V.L.S.Md. (welk korps tevens de motorordonnansen leverde), van de Comp.Aut.T. en de Sectiën Aut. T. voor aan- en afvoer alsmede de Herstellingsploegen, uit K.Md. gevormd.

Wij willen echter een uitzondering maken voor den *Aan- en afvoer* en de *Verpleging*.

De Aan- en afvoer werkte, als die in oorlogstijd. Als aanvangsstation voor beide partijen diende station Scheveningen (Kurhaus) waar door de zorg van den aangewezen Etappen-Intendant de levensmiddelen werden verzonden. Als etappen-bakkerij fungeerde de militaire bakkerij te 's-Gravenhage, als etappen-slachterij het abattoir te 's-Gravenhage, terwijl de runderen werden aangekocht door middel van een Commissionnair. Terloops zij gememoreerd, dat het verzendklaar maken (eenheidsverpakking) zeer veel nauwkeurigen arbeid vereischte. Als eindstations fungeerden voor Blauw: Station Woensdrecht, voor Rood: Station Tilburg.

De aanvoer naar de eindstations per trein en van de eindstations naar de aanvullingsplaatsen per Sectie Aut.T. zijn zonder stoornis verlopen. Het personeel op de aanvullingsplaatsen, voor zooveel een oorlogsbestemming bij de Compn. A.At. hebbende, heeft op de aanvullingsplaatsen een leerzame oefening gehad. De aanvoer door middel van de levensmiddelenentreinen van de aanvullingsplaatsen naar de troepen is eveneens naar wensch verlopen. De

troep heeft zijn eten ontvangen en naar ik meen, is er slechts één onderdeel geweest, waar het noodrantsoen gehakt is moeten worden gebruikt. Om dit te bereiken, zijn echter hier en daar moeilijkheden moeten worden overwonnen.

Onze goed ingerichte keukenwagens zijn zwaar en daardoor moeilijk door mulle of modderige landwegen aan te trekken. Dit wetende, zal ieder troepencommandant als een voornaam onderdeel van hetgeen hij te regelen heeft, aanmerken het regelen van de bewegingen van zijn keukentreinen. Is het mogelijk, desnoods met een omweg, den keukentrein langs den harden weg te zenden, dan verdient dit de voorkeur. Moeten landwegen worden gevolgd, dan is het een eisch, dat z.m. de beste daarvan worden verkend, dat de commandant met de regeling belast (meestal de R.C.) zich voortdurend overtuigt, hoe het met zijn keukentrein staat en te voren overweegt, welke maatregelen getroffen kunnen worden om de moeilijkheden op te heffen. Deze zijn: extra paarden huren (in oorlogstijd vorderen) zoo die er nog zijn, doen bijspringen door bespanningen van de artillerie (meestal slechts incidenteel mogelijk), de wagens stuk voor stuk door het zand halen door achtereenvolgens twee span of drie span voor één wagen te zetten (extra touwen noodig), toevallig in de buurt zijnde tractoren gebruiken of ten slotte handelen zooals de Serviërs deden in 1914 met batterijen in zwaar bergterrein, nl. infanterie er voor zetten (touwen noodig).

Een tweede zaak, waar de troepencommandant in het belang van de voeding voor moet zorgen, is, maatregelen nemen opdat de C. van den levensmiddelen-trein (bij gemot.trein per Bat. drie auto's, dus niet meer per Comp. een eigen voertuig) weet, waar hij na aanvulling heen moet, om het verband met zijn Bataljon weder te vinden.

Tenslotte besluiten wij dit overzicht met het volgende:

De manoeuvre werd, tot groote blijdschap van een ieder, bijgewoond door H.M. DE KONINGIN, H.K.H. PRINSES JULIANA en Z.K.H. PRINS BERNHARD. Dientengevolge en mede om haars zelfs wil genoot de manoeuvre groote belangstelling van de zijde van vele oud-officieren, van de pers en van de burgerij. Bovendien waren aanwezig Militaire Attaché's van buitenlandsche mogendheden.

Bij deze belangstelling is het niet gebleven. Behalve bespreking in dit tijdschrift, werden daaraan ook in andere tijdschriften artikelen gewijd. In het „H a a g s c h M a a n d b l a d" van Januari wijdde een reserve-officier (tijdens de manoeuvre B.C.) daaraan een min of meer filosofische beschouwing. In de „M o t o r p o s t" van October '36 en Januari '37 vond ik besprekingen, en in „D e R e s e r v e - O f f i c i e r" van Januari ving een artikel aan; wellicht zullen er nog meer zijn.

Ieder, die de manoeuvre bijwoonde, deed ervaring op van het troepenleven te velde; de deelgenomen hebbende hoogere commandanten woonden de door den C.V. gehouden bespreking der oefening bij. Bovendien zijn de voornaamste lessen neergelegd in een rondschrijven, dat de C.V. aan de Autoriteiten en Commandanten van het Veldleger heeft toegezonden en dat ook de Reserve-hoofd-officieren bereikt.

Mocht iemand nog meenen, dat bij den korten duur der herhalingsoefeningen, manoeuvres niet toelaatbaar zijn, dan zal het vorenstaande en het overzicht van het verloop dezer manoeuvre hem hebben kunnen toonen, dat groote oefeningen niet te missen zijn. Nog afgezien van de ervaringen op organisatorisch gebied, is wederom gebleken, dat daarbij een schat van niet te missen

ervaringen wordt opgedaan op allerlei gebied, en dat zeer veel, theoretisch eenvoudige en op de kaart onfeilbaar verlopende zaken, in de uitvoering zeer moeilijk zijn en afhankelijk van tal van factoren, die slechts in de praktijk met troepen blijken.

Op een prent kan men zien, hoe een auto in elkaar zit en werkt; om te leeren, met de auto te rijden, moet men achter het stuur zitten. Evenzoo kan men op de kaart onfeilbaar goochelen met groote eenheden, maar alleen de praktijk toont de haperingen en leert hoe men die elimineert.

Manoeuvres leveren de onmisbare praktijk in het werken met groote eenheden en het leven te velde en het is slechts te betreuren, dat de korte duur der herhalingsoefeningen en andere factoren ertoe noodzaken, de machine stop te zetten, wanneer zij goed zal gaan draaien.

NIEUWE UITGAVEN

L'armée française. Uitgegeven in 1936 door *J. de Gigord*, editeur, 15 rue Cassette Paris VIe, 171 blz., waaronder 105 afbeeldingen tusschen den tekst; prijs in den boekhandel f 1.45.

Dit boek bedoelt te zijn een populaire publicatie, doch is geschreven door een bij uitstek deskundig persoon. Het bevat waardevolle gedachten o.a. over de algemeene doelstelling van het Fransche leger, over de effectieven, de bewapening, motorisatie en permanente versterkingen. In de conclusie worden enkele algemeene beschouwingen gewijd aan datgene, wat bezig is zich thans in Duitschland te voltrekken n.l. de aanleg van permanente versterkingen in het Rijngebied. De gedemilitariseerde zone zal daardoor bij een toekomstig conflict in slagveld herschapen worden. Duitschland stelt daardoor een tegenwicht tegen de Fransche versterkingen en scheidt de mogelijkheid van een economisch gebruik van effectieven, die op een ander front alsdan wellicht beter te stude zullen komen. De schrijver zinspeelt erop, dat Frankrijk, teneinde te voldoen aan zijn diplomatieke verplichtingen, wel eens gedwongen zou kunnen worden om, ook dan wanneer het zelf niet wordt aangevallen, den strijd met den nabuur aan te binden. Indien de strategische werking der Duitsche versterkingen alsdan groot is, zou de Fransche legerleiding haar weg wellicht over Belgisch- en Nederlandsch grondgebied kunnen zoeken. De eerste politieke reactie op deze mogelijkheid heeft in België reeds plaats gehad. De plaatselijke ligging der kazematten, kortelings in Nederland aangelegd, duidt erop, dat te onzent het legerbestuur ook deze eventualiteit onder het oog heeft gezien.

Het tweede hoofdstuk is gewijd aan de organisatie van de opperste legerleiding

De Minister van Oorlog heeft sedert de wet van 5 Juni 1936 tot bijzondere taak om de werkzaamheden van de departementen van oorlog, van marine en van luchtbescherming, te coördineeren (zijn titel is sedertdien: „Ministre de la défense nationale et de la guerre”).

De minister van Oorlog is de alléén verantwoordelijke persoon tegenover de Kamers. Naast hem en hem ondergeschikt is de chef van den algemeenen staf, welke in vredestijd aangewezen is om ingeval van oorlog automatisch opperbevelhebber te worden. Hij is tevens vice-voorzitter van den oppersten oorlogsraad, een consultatief college. Voorts is hem ondergeschikt de chef van den generalen staf van het leger. De andere stabiliseerende factor in de steeds wisselende leiding in het hoofd van het departement van oorlog, is de secretaris generaal, aan wien het geheele administratieve apparaat van het leger ondergeschikt is.

Ook hier te lande ware er o.i. alles voor te zeggen om — gezien het feit, dat tot het uitbreken van een modernen oorlog een voorafgaande oorlogsverklaring geenszins noodig is — in vredestijd bij de wet aan te wijzen de autoriteit, die in geval van oorlog automatisch opperbevelhebber wordt. Daartoe schijnt de aangewezen autoriteit dié, aan welke in vredestijd de oorlogsvoorbereiding opgedragen is. Bij diezelfde gelegenheid regele men dan tevens de juiste verhouding van den opperbevelhebber tot den Minister van Defensie, opdat het ontstaan van toestanden, als waarvan oud-minister N. Bosboom verhaalt, in het belang van het land, in de toekomst voorkomen worde.

Dr. M. H. H. FRANSSEN.

ervaringen wordt opgedaan op allerlei gebied, en dat zeer veel, theoretisch eenvoudige en op de kaart onfeilbaar verlopende zaken, in de uitvoering zeer moeilijk zijn en afhankelijk van tal van factoren, die slechts in de praktijk met troepen blijken.

Op een prent kan men zien, hoe een auto in elkaar zit en werkt; om te leeren, met de auto te rijden, moet men achter het stuur zitten. Evenzoo kan men op de kaart onfeilbaar goochelen met groote eenheden, maar alleen de praktijk toont de haperingen en leert hoe men die elimineert.

Manoeuvres leveren de onmisbare praktijk in het werken met groote eenheden en het leven te velde en het is slechts te betreuren, dat de korte duur der herhalingsoefeningen en andere factoren ertoe noodzaken, de machine stop te zetten, wanneer zij goed zal gaan draaien.

NIEUWE UITGAVEN

L'armée française. Uitgegeven in 1936 door *J. de Gigord*, editeur, 15 rue Cassette Paris VIe, 171 blz., waaronder 105 afbeeldingen tusschen den tekst; prijs in den boekhandel f 1.45.

Dit boek bedoelt te zijn een populaire publicatie, doch is geschreven door een bij uitstek deskundig persoon. Het bevat waardevolle gedachten o.a. over de algemeene doelstelling van het Fransche leger, over de effectieven, de bewapening, motorisatie en permanente versterkingen. In de conclusie worden enkele algemeene beschouwingen gewijd aan datgene, wat bezig is zich thans in Duitschland te voltrekken n.l. de aanleg van permanente versterkingen in het Rijngebied. De gedemilitariseerde zone zal daardoor bij een toekomstig conflict in slagveld herschapen worden. Duitschland stelt daardoor een tegenwicht tegen de Fransche versterkingen en scheidt de mogelijkheid van een economisch gebruik van effectieven, die op een ander front alsdan wellicht beter te stude zullen komen. De schrijver zinspeelt erop, dat Frankrijk, teneinde te voldoen aan zijn diplomatieke verplichtingen, wel eens gedwongen zou kunnen worden om, ook dan wanneer het zelf niet wordt aangevallen, den strijd met den nabuur aan te binden. Indien de strategische werking der Deutsche versterkingen alsdan groot is, zou de Fransche legerleiding haar weg wellicht over Belgisch- en Nederlandsch grondgebied kunnen zoeken. De eerste politieke reactie op deze mogelijkheid heeft in België reeds plaats gehad. De plaatselijke ligging der kazematten, kortelings in Nederland aangelegd, duidt erop, dat te onzent het legerbestuur ook deze eventualiteit onder het oog heeft gezien.

Het tweede hoofdstuk is gewijd aan de organisatie van de opperste legerleiding

De Minister van Oorlog heeft sedert de wet van 5 Juni 1936 tot bijzondere taak om de werkzaamheden van de departementen van oorlog, van marine en van luchtbescherming, te coördineeren (zijn titel is sedertdien: „Ministre de la défense nationale et de la guerre”).

De minister van Oorlog is de alléén verantwoordelijke persoon tegenover de Kamers. Naast hem en hem ondergeschikt is de chef van den algemeenen staf, welke in vredestijd aangewezen is om ingeval van oorlog automatisch opperbevelhebber te worden. Hij is tevens vice-voorzitter van den oppersten oorlogsraad, een consultatief college. Voorts is hem ondergeschikt de chef van den generalen staf van het leger. De andere stabiliseerende factor in de steeds wisselende leiding in het hoofd van het departement van oorlog, is de secretaris generaal, aan wien het geheele administratieve apparaat van het leger ondergeschikt is.

Ook hier te lande ware er o.i. alles voor te zeggen om — gezien het feit, dat tot het uitbreken van een modernen oorlog een voorafgaande oorlogsverklaring geenszins noodig is — in vredestijd bij de wet aan te wijzen de autoriteit, die in geval van oorlog automatisch opperbevelhebber wordt. Daartoe schijnt de aangewezen autoriteit dié, aan welke in vredestijd de oorlogsvoorbereiding opgedragen is. Bij diezelfde gelegenheid regele men dan tevens de juiste verhouding van den opperbevelhebber tot den Minister van Defensie, opdat het ontstaan van toestanden, als waarvan oud-minister N. Bosboom verhaalt, in het belang van het land, in de toekomst voorkomen worde.

Dr. M. H. H. FRANSSEN.

PRIJSVRAAG.

Met ingang van 1 October 1929 werd door Minister LAMBOOY bij het wapen der infanterie elke sectie verminderd met een geweergroep, waarna twee mitrailleurgroepen en één geweergroep overbleven. Per compagnie werd hierdoor 44 man op de oorlogssterkte bespaard. Deze maatregel werd veroorzaakt doordat het in 1922 te krap toegemeten contingent niet toeliet het oorlogsleger te bemannen. Van dit oogenblik af dateert de z.g. *bloedarmoede der infanterie*¹⁾ d.w.z. de infanterie-compagniën zijn zoo zwak, dat zij door de in oorlogstijd onvermijdelijke verliezen na korten tijd onvoldoende gevechtskracht zullen overhouden.

In 1936 werd door Minister COLIJN bepaald, dat de geweergruppen geleidelijk — naar mate het benoedigde materieel beschikbaar komt — zullen worden omgezet in mitrailleurgruppen en de sectie derhalve zal worden samengesteld uit drie mitrailleurgruppen. De vlakbaan-vuurkracht is (indien althans voldoende munitie kan worden medegevoerd of aangevuld) hierdoor versterkt. De mankracht is echter nog even gering, krombaan-vuurkracht is — behoudens handgranaten — nog niet aanwezig.

Bij de behandeling van de Defensie-begrooting voor 1937 noemde Minister COLIJN als één der (vele) redenen, welke contingents-uitbreiding noodzakelijk maken: het opheffen van de bloedarmoede der infanterie.

De vraag doet zich thans voor: **Hoe moet, nadat contingents-uitbreiding zal zijn verkregen, de oorlogs-organisatie van de sectie worden vastgesteld?** Hierbij er mede rekening te houden, dat de sectie voorshands bewapend zal blijven met het huidige type lichte mitrailleur. Voorts in aanmerking te nemen c.q. noodig geoordeelde toevoeging aan de bewapening der sectie van ander materieel (bijv. geweergranaten of lichte mortieren, tankbuksen).

Wij noodigen onze lezers uit, ons hun inzicht hieromtrent te doen kennen, vervat in een artikel van ten hoogste 6 blz. druks. Voor de beide inzenders, die, naar het oordeel der redactie, hun meening op de beste wijze hebben uiteengezet, stellen wij beschikbaar het boekwerk „*De Geschiedenis van het Huis van Oranje-Nassau*” door Dr. N. JAPIKSE, dan wel een boekwerk van overeenkomstige waarde naar keuze. De be kroonde inzendingen, zoomede andere inzendingen, die daartoe in aanmerking komen, zullen in „*De Militaire Spectator*” worden gepubliceerd. Desgewenscht onder pseudoniem. De inzending sluit 1 Juli a.s., de eerste publicatie zal plaats hebben in het Aug. nr.

Wij hopen, dat velen, ook onder de jongeren, zullen medewerken aan een veelzijdige belichting van dit voor ons leger zoo belangrijke vraagstuk.

¹⁾ „*De bloedarmoede van het Nederlandsche Leger, inzonderheid van de Infanterie*” door W. E. VAN DAM VAN ISSELT, gep. Luitenant-generaal in „*De Militaire Spectator*” Oct. 1930.

9 JANUARI 1814 – OF 15 MEI 1748? DE OPRICHTINGSDATUM VAN HET REGIMENT GENIETROEPEN

DOOR MINEUR.

Het is een verheugend verschijnsel dat, min of meer samengaande met de algemeene opleving van het nationaliteitsbesef, welke wij in de laatste jaren mogen waarnemen, eveneens aan den dag treedt een verhoogde belangstelling van de Weermacht voor de in haarzelve belichaamde nationale en historische waarden en voor haar eigen geschiedenis, zoowel in het algemeen als voor wat betreft die van de onderscheidene korpsen en andere onderdeelen.

Deze verhoogde belangstelling werd van officieele zijde op zeer gelukkige wijze gestimuleerd door de eenige jaren geleden van hoogerhand, met name door den kortelings afgetreden C.V., gegeven aanwijzingen en richtlijnen inzake het bij de korpsen door toespraken als anderszins gedenken en in de herinnering levendig houden van bijzondere dagen uit het verleden van het korps, als verjaardag van de oprichting, gedenkdagen van bijzondere krijgsverrichtingen, waaraan het heeft deelgenomen, enz.

In dit licht zal ten deele ook moeten worden gezien de alom gewaardeerde verschijning van het *Beknopt overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen uit de Nederlandsche krijgsgeschiedenis van 1568 tot heden* door den Eerste-Luitenant J. L. UIJTERSCHOUT en het opnemen daarin van de genealogie van de korpsen der Koninklijke Landmacht.

Echter deed de daarin vervatte genealogie van het R.G.Tr. in het oude mineurshart opnieuw opengaan een wonde, veroorzaakt in 1934, toen voor de eerste maal schriftelijk bij legerorder werd vastgelegd, welke datum voor de verschillende regimenten enz. als datum van oprichting moest worden aange-merkt (welke opgave sindsdien in het boekwerk *Vredesorganisatiën* haar vaste plaats heeft verworven). Wij vermeenen n.l. met bescheidenheid, dat bij de uitvaardiging van bedoelde legerorder aan het R.G.Tr. niet ten volle recht is wedervaren, en het zij mij daarom vergund, te dezer plaatse te zijnen behoeve een lans te breken.

Vóór 1934 werd, ook van officieele zijde, het R.G.Tr. steeds beschouwd als te zijn opgericht op 15 Mei 1748, op welken datum de Kolonel NICOLAS FRANÇOIS TORCI BARON VAN BREDa, krachtens een op 24 Februari t.v. met de Staten-Generaal gesloten capitulatie, te 's-Gravenhage en Maastricht vormde het Regiment Mineurs en Sappeurs (M. & S.). Daarmede toch werd beëindigd de toestand, waarbij telken male vóór een veldtocht mineurs en sappeurs moesten worden in dienst genomen om na afloop van de betreffende krijgsverrichtingen weder te worden afgedankt, doch werd dit technische korps als een vast en blijvend bestanddeel in de strijdmacht van de Vereenigde Gewesten opgenomen.

De meerbedoelde legerorder (L.O. 1934 No. 131) noemde evenwel als oprichtingsdatum voor het R.G.Tr. den 9en Januari 1814, en verstiet het daarmede van de eereplaats, welke het totdusver — ofschoon behoorende tot een der jongste wapens — als oudste korps van de Koninklijke Landmacht bezette.

Wat mocht daarvan de reden zijn?

Blijkbaar was bij het vaststellen van de oprichtingsdata der verschillende korpsen in het algemeen als regel aangehouden, dat de geschiedenis van vóór de geboorte van het Koninkrijk der Nederlanden buiten beschouwing zou worden gelaten, omdat het Nederlandsche Leger gedurende de Fransche overheersching als opgeheven, dus niet bestaan hebbende, werd aangemerkt.

Op dezen algemeenen regel waren echter uitzonderingen aanvaard, aangezien die legerorder den oprichtingsdatum van het K.R.A. stelde op 21 Februari 1793, dus op een datum vóór den Franschen tijd. Weliswaar was genoemd korps het eenige, hetwelk werd geacht te kunnen aanhechten aan de geschiedenis van vóór 1814, doch dit behoefde m.i. — behalve dan voor wat betreft het buiten beschouwing laten van het R.G.Tr. — weinig verwondering te baren. Voorzoover mij bekend toch bestaat er in ons Leger nergens een zóó aanwijsbaar verband tusschen de formatiën van het Staatsche Leger, de Bataafsche strijdmacht, enz. eenerzijds, en die van de na 1814 gevormde Koninklijke Nederlandsche Landmacht anderzijds, als juist bij deze twee korpsen, waarvan het K.R.A. een speciaal artilleriekorps, het Korps M. & S. als technisch korps een eenling was.

Waarom echter was nu voor de toenmalige M. & S. hun geschiedenis uit het tijdvak vóór 1814 niet evenzeer erkend als dit ten aanzien van het K.R.A. was geschied?

Zou een verklaring worden gevonden in de omstandigheid, dat het K.R.A. bij de inlijving van het Koninkrijk Holland bij Frankrijk als zelfstandige eenheid in het Keizerlijke leger was ingelijfd en later ook als zoodanig daaruit terugkeerde om weder in de nieuw gevormde Nederlandsche weermacht over te gaan, terwijl de M. & S. tijdelijk waren geworden een onderdeel van een Fransch korps?

In deze richting wordt het antwoord op de hiervóór gestelde vraag niet gevonden, zooals moge blijken uit onderstaand beknopt vergelijkend overzicht van de geschiedenis van beide korpsen in het tijdvak vóór 1814¹⁾.

MINEURS EN SAPPEURS.

RIJDENDE ARTILLERIE.

Vereenigde Gewesten — tot 1795.

1748. Oppericht als Regiment M. & S. van 4 compagnieën.

1748. Neemt deel aan de verdediging van het belegerde Maastricht.

1793. Oppericht als Korps R.A. van 2 brigades à 2 compagnieën.

1794. Ingedeeld bij het leger te velde in N. Brabant²⁾.

¹⁾ Voorzoover niet anders vermeld, zijn de in dit opstel vervatte concrete gegevens ontleend:

voor de M. en S. aan P. F. H. MASCHECK. *Geschiedenis van het Korps Nederlandsche Mineurs en Sappeurs van de vroegste dagen tot op den tegenwoordigen tijd*, 1852. Uitg. NOMAN & ZOON, Zalt Bommel, 1853;

voor het K.R.A. aan: Jhr. J. W. VAN SYPESTEIJN. *Geschiedenis van het Regiment Nederlandsche Rijdende Artillerie*. Uitg. NOMAN & ZOON, Zalt Bommel, 1852.

²⁾ Niet deelgenomen aan krijgsverrichtingen van eenige beteekenis.

Bataafsche Republiek, 1795—1806.

1795. Gewijzigd in Korps M. & S. van 2 compagnieën. 1805. Teruggebracht tot 1 compagnie. 1805/6. Ingedeeld bij het Bataafsche contingent tijdens den Donauveldtocht. ¹⁾.	1795. Gewijzigd in Brigade R.A. van 2 compagnieën. 1796. Ingedeeld bij de Bataafsche divisie, bestemd tot versterking van het legerkorps MOREAU ¹⁾. 1799. Neemt deel aan de krijgsverrichtingen van de Gallo-Bataafsche strijdmacht in Noord Holland. 1800/1. Neemt deel aan de verrichtingen van het Bataafsche contingent in den Mainveldtocht. 1801. Uitgebreid met een treindivisie. 1805/6. Neemt deel aan de verrichtingen van het Bataafsche contingent in den Donauveldtocht

Koninkrijk Holland, 1806—1810.

1806. Ingedeeld bij het Regiment Artillerie te voet. 1807. Als gevolg van de nadere uitwerking van de vereeniging van Artillerie en Genie als compagnie opgenomen in het Bataillon Werklieden. 1808/10. Neemt deel aan de krijgsverrichtingen van het Hollandsche contingent in Spanje. 1809. Voornemen tot het weder scheiden van Artillerie en Genie en tot oprichting van een Korps M. & S. van 3 compagnieën (tengevolge van de inlijving bij Frankrijk niet tot uitvoering gekomen).	1806. 18/ 7: Onder opheffing van den brigadestaf ingedeeld bij het Regiment Artillerie te voet. 23/11: Weder opgericht als Regiment R.A. van 4 compagnieën (uitbreiding niet uitgevoerd). 11/12: Het Regiment R.A. opgeheven. 16/12: Opheffingsbesluit ingetrokken. 27/12: Uitgebreid met 1 compagnie. 1806/9. 2 compagnieën nemen deel aan de verrichtingen van het Hollandsche contingent in den veldtocht in Zweedsch-Pommeren en Pruisen. 1808/10. 1 compagnie neemt deel aan de krijgsverrichtingen van het Hollandsche contingent in Spanje.

¹⁾ Niet deelgenomen aan krijgsverrichtingen van eenige beteekenis.

1809. Gewijzigd in Brigade R.A. van 2 compagnieën.

1809. 1 compagnie ingedeeld bij de strijdmacht te velde in Zeeland ¹⁾.

Tijdperk der inlijving bij Frankrijk, 1810—1813.

1810. De Compagnie Mineurs ingedeeld in het Fransche leger als 6e Compagnie van het 1e Bataillon Mineurs.

1810/11. Ingedeeld bij het leger in Portugal; neemt deel aan de krijgsbedrijven tijdens het beleg van Almeida.

1811. Terug bij het Depot Mineurs te Metz.

1812/13. De overblijvenden nemen deel aan den tocht naar Rusland.

1810. Ingedeeld in het Fransche leger als 7e Regiment R.A.

1811. Als regiment opgeheven; 1 compagnie ingedeeld bij het 1e, de andere bij het 4e Regiment R.A.

1810/13. 1 compagnie bij het leger in Spanje; neemt vervolgens deel aan den tocht naar Rusland.

1811/13. 1 compagnie neemt deel aan den veldtocht in Duitschland en naar Rusland.

De lotgevallen van beide korpsen gedurende het tijdvak 1795—1813 loopen derhalve vrijwel parallel. Met name zijn na de inlijving van ons land bij het Fransche Keizerrijk zowel de M. & S. als de R.A. overgegaan in de positie van onderdeelen van Fransche legereenheden, en is dus van een kenmerkend verschil met betrekking tot hun „mate van hebben voortbestaan” geen sprake.

Het Koninklijk Besluit van 9 Januari 1814, waarbij een groot aantal korpsen van de nieuwe Nederlandsche Landmacht werd in het leven geroepen, gelastte dan ook op gelijken voet de oprichting van o.m. een Korps Rijdende Artillerie en een Bataillon Pontonniers, Sappeurs en Mineurs, zonder tusschen deze beide onderscheid te maken ten aanzien van de vraag, in hoeverre zij werden geoordeeld al dan niet in eenigerlei vorm aanwezig te zijn. Waaruit mag worden afgeleid, dat beide korpsen ook toen werden beschouwd, als ten deze in denzelfden status te verkeeren.

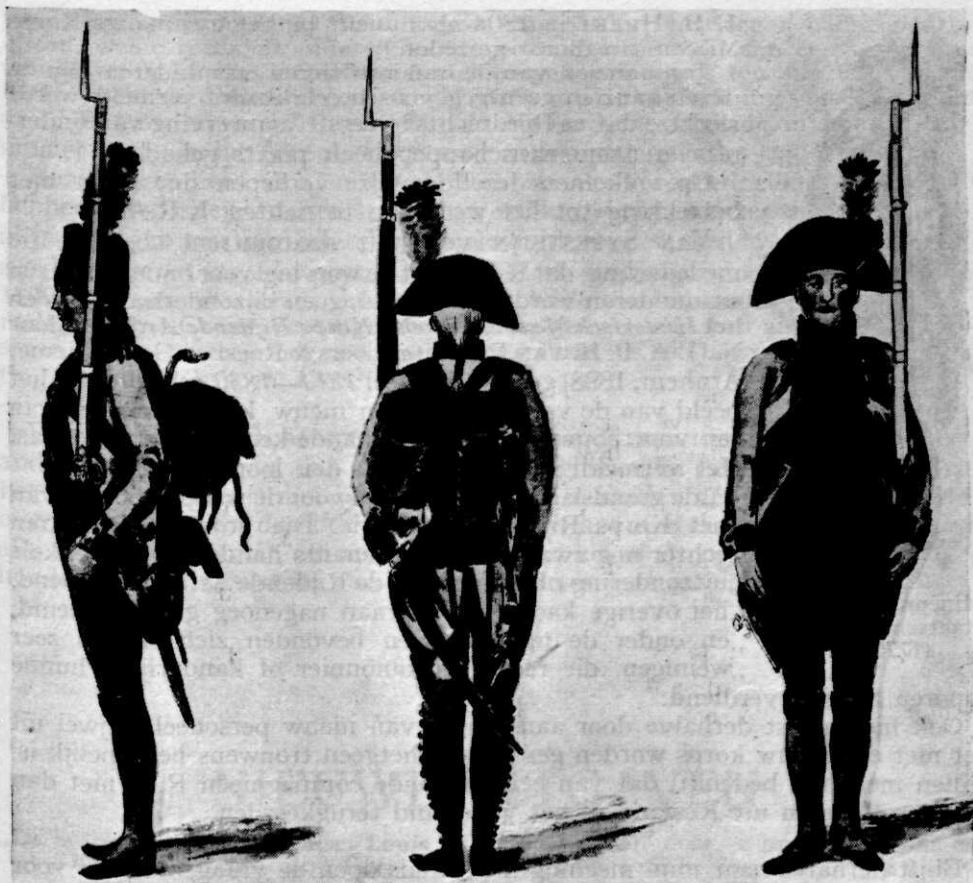
Dan kan nog worden opgeworpen de vraag: bestaat er genoegzaam verband tusschen het in 1814 gevormde Bataillon en het daarmede overeenkomende, in het voorafgegane tijdperk onder afwisselende benamingen voorkomende Korps M. & S.?

Reeds de officiersencadreering van het nieuwe korps geeft m.i. alle recht, deze vraag bevestigend te beantwoorden.

De nieuwe Bataillonscommandant, de Luit.-Kolonel JOHAN HEINRICH HOTTINGER, werd aangewezen uit het gewezen Staatsche Korps Ingenieurs, waaruit ook vóórdien reeds eenige korpscommandanten van de M. & S. waren voortgekomen.

Van de bij het Bataillon nieuw aangestelde oudere subalterne officieren had een gedeelte reeds in het Staatsche Leger onder de Stadhouders gediend, doch

¹⁾ Niet deelgenomen aan krijgsverrichtingen van eenige beteekenis.

Mineurs uit het Bataafsche leger (1804).
(evenals de volgende afbeelding ter reproductie afgestaan door den Directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief).

in 1795 uit gehechtheid aan het Oranjehuis als anderszins den dienst verlaten. Als zoodanig vallen o.a. te vermelden de Kapiteins A. EICHHOLTZ, J. B. ESAU, N. J. SOMERS en M. C. VAN HERFF.

Voorts trad weder in de gelederen van het Bataillon de Kapitein D. CH. MULLER, die, in 1794 bij het Regiment M: & S. in dienst getreden, met de Kompagnie Mineurs en hetgeen daarvan gaandeweg overbleef alle lotswisselingen en krijgsverrichtingen van het korps in de daarop volgende bewogen jaren had medegemaakt, zoowel in Hollandschen dienst (als luitenant bij de compagnie 1808/10 in Spanje) als in dienst van het Keizerrijk (als luitenant bij de compagnie 1810/11 in Portugal en als kapitein met het restant van het personeel tijdens den tocht naar Rusland). Deze officier, die in 1814 zijn militaire loopbaan bij het nieuwe Bataillon vervolgde, is dus wel de schakel, die het meest rechtstreeksche verband legt tusschen dit Bataillon en zijn vroegere incarnatiën.

Van de in 1814 bij het Bataillon benoemde jongere officieren was o.a. de Tweede-Luitenant C. VAN HERFF in 1799 als kadet, de Tweede-Luitenant

Mineur uit het
Staatsche leger
(1775).

J. B. HULET in 1804 als mineur bij het toenmalige Korps M. & S. in dienst getreden ¹⁾.

Ten aanzien van de onderofficieren en minderen zijn te dezen aanzien geen gegevens beschikbaar; vermeld wordt slechts, dat te Dordrecht de eerste aanwerving van onderofficieren en manschappen heeft plaats gehad.

Op volkomen dezelfde wijze verliepen de zaken met betrekking tot het weder op te richten K.R.A.

VAN SYPESTEIJN verschaft daaromtrent, behalve de mededeeling, dat te Utrecht de werving voor onderofficieren en minderen werd opengesteld, geen bijzonderheden. Doch het *Historisch Museum van het Korps Rijdende Artillerie* door N. J. A. P. H. VAN ES, (Uitg. Coers & Roest en G. J. Thieme, Arnhem, 1898) geeft in het deel 1814—1830 geheel en al het beeld van de vorming van een nieuw korps, waarbij van een voortbouwen op een bestaande kern geen sprake was. Het vermeldt dan ook dat in den loop van 1814

„de grondslagen waren gelegd voor de wedergeboorte van „het Korps Rijdende Artillerie. Die grondslagen waren „echter nog zwak . . . De luitenants hadden op een enkele „uitzondering na nimmer bij de Rijdende Artillerie gediend, „het overige kader was hieraan nagenoeg geheel vreemd, „en onder de manschappen bevonden zich slechts zeer „weinig, die reeds als kanonnier of kanonrijder hunne

„sporen hadden verdiend.”

Ook hier moest derhalve door aanneming van nieuw personeel vrijwel uit het niet een nieuw korps worden geschapen, hetgeen trouwens begrijpelijk is, indien men b.v. bedenkt, dat van een der beide compagnieën R.A. niet dan 3 onderofficieren uit Rusland in het vaderland terugkeerden.

Blijft derhalve naar mijn meening nog steeds open de vraag, waarom voor het R.G.Tr. de diensttijd vóór 1814 niet zou worden medeberekend bij de voor ancienniteit tellende dienstjaren, zulks in tegenstelling met de ten aanzien van het K.R.A. gevolgde handelwijze.

Ten deze rest mij nog te bespreken één argument, hetwelk in een der vele gesprekken, welke ik over dit onderwerp voerde, in het geding werd gebracht, nl. de bewering, dat uitsluitend de omstandigheid, dat op een aan het K.R.A. geschonken eereblijk ²⁾ voorkomen herinneringen aan gebeurtenissen vóór 1814, aanleiding zou zijn geweest om den oprichtingsdatum van dat korps op een vroeger tijdstip te stellen.

De juistheid van de bewering, dat zoodanige overweging in deze eenig gewicht in de schaal zou hebben gelegd, kan ik evenwel niet aannemen.

Inderdaad vangen de opschriften op bedoeld eereblijk — waarvan eene afbeelding o.m. is opgenomen in het *Historisch Museum* voornoemd — aan met: „Noord-Brabant, 1794. — St. Maarten, Bergen, Egmond aan Zee, 1799 . . .” enz. Doch wat zouden deze opschriften metterdaad b e w i j z e n? Zij zijn

¹⁾ Zie: 150-jarig jubileum Korps Genietroepen. Aanteekeningen uit de stamboeken betreffende officieren, onderofficieren en minderen. Uitg. BOSCH & ZON, Utrecht, 1898.

²⁾ Verg. blz. 35 van de bijlagen van het boekwerk-UIJTERSCHOUT.

toch bezwaarlijk anders te beschouwen dan als het vastleggen van gebeurtenissen, welke reeds uit anderen hoofde bekend waren. Zij zijn een wedergave van bewezen feiten, doch leveren niet omgekeerd bewijs ten aanzien van die feiten. Staat de deelneming van de M. & S. aan de verdediging van Maastricht in 1748, aan de verrichtingen van de Hollandsche Brigade in Spanje, enz. minder vast, omdat deze niet op eenig monument is vastgelegd?

Maar bovendien: zouden opschriften als de vorenbedoelde bewijskracht hebben ten aanzien van den status van een korps op een zeker tijdstip? En zoo al ja, waarom zou dan het officieele eereblijk, in het bezit van het R.G.Tr., zijnde een groot ingelijst portret van H. M. de Koningin, door Haar op 15 Mei 1898, voorzien van dezen datum en van Hare handteekening, aan het toenmalige Korps Genietroepen geschonken ter gelegenheid van zijn 150-jarig bestaan, niet eveneens mogen worden aangemerkt als een bewijs voor de oprichting van dit korps in 1748?

Van welke zijde ik het vraagstuk ook zie, ik kan nimmer komen tot een andere gevolgtrekking, dan dat de omstandigheden en de verhouding, waarin het R.G. Tr. verkeert met betrekking tot de formatiën der M. & S. vóór 1814, over de geheele lijn dezelfde zijn als die van het K.R.A., en dat er derhalve alle aanleiding bestaat, om aan eerstgenoemd korps alnog den vroeger aangehouden oprichtingsdatum van 15 Mei 1748 terug te geven.

NIEUWE UITGAVEN

„*La prépondérance française. Louis XIV (1661—1715)*” door A. DE SAINT-LÉGER en PHILIPPE SAGNAC, uitg. *Félix Alcan*, Parijs 1935. Prijs Fr. 50,

Op bovenstaande uitgave, een lijvig werk van 564 blz., verschenen als deel X der serie „*Peuples et civilisation. Histoire générale*”, dient, uit krijgsgeschiedkundig oogpunt, ook in *De Militaire Spectator* de aandacht te worden gevestigd. De worsteling van den Koning-Stadhouder, aan het hoofd van onwillige bondgenooten, door weinigen begrepen en van harte gesteund, tegen „le grand Roi” in diens pogen West-Europa geestelijk en staatkundig naar zijn wil te buigen, vormt een epos, dat nog veel te weinig in ons volk leeft.

In het onderhavige werk worden de gebeurtenissen van Fransche zijde belicht. Schrijvers hebben hun taak echter breed opgevat, LODEWIJKS greep naar de hegemonie geplaatst in het Europeesche kader en gestreefd naar een groote objectiviteit. Hoewel niet kan worden gezegd, dat aan Prins Willem III onrecht is gedaan, hebben de beide Fransche schrijvers deze bij uitstek Nederlandsche figuur toch niet ten volle kunnen begrijpen, zoodat „de veer die alle andere wielen in beweging bracht” eenigszins in de schaduw is gebleven. Ondanks dit bezwaar biedt het besproken werk ieder, die van het glorie-tijdperk in de Nederlandsche geschiedenis een dieper gaande studie maakt, een groote verrijking van inzicht.

C.

toch bezwaarlijk anders te beschouwen dan als het vastleggen van gebeurtenissen, welke reeds uit anderen hoofde bekend waren. Zij zijn een wedergave van bewezen feiten, doch leveren niet omgekeerd bewijs ten aanzien van die feiten. Staat de deelneming van de M. & S. aan de verdediging van Maastricht in 1748, aan de verrichtingen van de Hollandsche Brigade in Spanje, enz. minder vast, omdat deze niet op eenig monument is vastgelegd?

Maar bovendien: zouden opschriften als de vorenbedoelde bewijskracht hebben ten aanzien van den status van een korps op een zeker tijdstip? En zoo al ja, waarom zou dan het officieele eereblijk, in het bezit van het R.G.Tr., zijnde een groot ingelijst portret van H. M. de Koningin, door Haar op 15 Mei 1898, voorzien van dezen datum en van Hare handteekening, aan het toenmalige Korps Genietroepen geschonken ter gelegenheid van zijn 150-jarig bestaan, niet eveneens mogen worden aangemerkt als een bewijs voor de oprichting van dit korps in 1748?

Van welke zijde ik het vraagstuk ook zie, ik kan nimmer komen tot een andere gevolgtrekking, dan dat de omstandigheden en de verhouding, waarin het R.G. Tr. verkeert met betrekking tot de formatiën der M. & S. vóór 1814, over de geheele lijn dezelfde zijn als die van het K.R.A., en dat er derhalve alle aanleiding bestaat, om aan eerstgenoemd korps alnog den vroeger aangehouden oprichtingsdatum van 15 Mei 1748 terug te geven.

NIEUWE UITGAVEN

„*La prépondérance française. Louis XIV (1661—1715)*” door A. DE SAINT-LÉGER en PHILIPPE SAGNAC, uitg. *Félix Alcan*, Parijs 1935. Prijs Fr. 50,

Op bovenstaande uitgave, een lijvig werk van 564 blz., verschenen als deel X der serie „*Peuples et civilisation. Histoire générale*”, dient, uit krijgsgeschiedkundig oogpunt, ook in *De Militaire Spectator* de aandacht te worden gevestigd. De worsteling van den Koning-Stadhouder, aan het hoofd van onwillige bondgenooten, door weinigen begrepen en van harte gesteund, tegen „le grand Roi” in diens pogen West-Europa geestelijk en staatkundig naar zijn wil te buigen, vormt een epos, dat nog veel te weinig in ons volk leeft.

In het onderhavige werk worden de gebeurtenissen van Fransche zijde belicht. Schrijvers hebben hun taak echter breed opgevat, LODEWIJKS greep naar de hegemonie geplaatst in het Europeesche kader en gestreefd naar een groote objectiviteit. Hoewel niet kan worden gezegd, dat aan Prins Willem III onrecht is gedaan, hebben de beide Fransche schrijvers deze bij uitstek Nederlandsche figuur toch niet ten volle kunnen begrijpen, zoodat „de veer die alle andere wielen in beweging bracht” eenigszins in de schaduw is gebleven. Ondanks dit bezwaar biedt het besproken werk ieder, die van het glorie-tijdperk in de Nederlandsche geschiedenis een dieper gaande studie maakt, een groote verrijking van inzicht.

C.

HET GYMNASTIEKONDERWIJS IN ONS LEGER KAN HET BETER?

DOOR S. VAN GELDEREN.

Leerling S.R.O.B.A., leeraar M.O. lichamelijke opvoeding.

„**K**an het beter?” is de vraag, die ik mij reeds dikwijls heb gesteld ten aanzien van de lessen in de gymnastiek bij ons leger en steeds weer ben ik tot de conclusie gekomen, dat dit zeer wel mogelijk, zoo niet noodzakelijk is.

Een korte uiteenzetting omtrent de grondslagen van ons huidig stelsel van militaire lichamelijke opvoeding moge zulks aantoonen.

De samensteller van de desbetreffende voorschriften heeft zich blijkbaar vrij streng gehouden aan de grondslagen en de lesindeeling van *het Zweedsche stelsel van lichaams-oefeningen*. In dit stelsel zit ongetwijfeld veel goeds, maar sedert de samenstelling van bedoelde voorschriften hebben de denkbeelden dienaangaande toch groote wijziging ondergaan.

Vele oefeningsvormen (b.v. spanboog-oefeningen) zijn vaak fel bestreden en men is het er thans in het algemeen over eens, dat bij tal van personen deze oefeningen geen verbeterenden invloed hebben op het menselijk lichaam. Sommige instructeurs zullen zelf, bij het uitvoeren van de hierboven bedoelde oefeningen, de bezwaren hebben ondervonden, en deze oefeningen op eigen gezag, in hun lessen minder doen uitvoeren. Niet te min blijft het een gevaar opleveren, dat deze oefeningen in de voorschriften hun plaats hebben behouden.

Een gevaar van veel grooteren omvang is echter het tekort aan arbeid van het „geheele lichaam”, dat in de militaire gymnastieklessen voorkomt.

Dit te kort heeft men in het „burger-gymnastiekbedrijf” reeds lang geleden gevoeld en aangevuld. Men heeft den tijdgeest laten doorwerken en zoo is *de sport* langzamerhand in de les gedrongen. De leerlingen moeten uit zichzelf zoo veel inspanning van het geheele lichaam vergen, dat ze „prettig moe” zijn, eerst dan kan van voldoende beweging of lichaamsarbeid sprake zijn.

Dit nu komt bij een gymnastiek-les in het leger zelden voor. Wel is, na afloop, van een bepaalde spier of spiergroep genoeg of te veel gevergd, maar het geheele lichaam heeft niet voldoende gedaan.

De Zweedsche gymnastiek, waar ons militaire gymnastiekstelsel uit is ontstaan, is *niet gericht op sport*.

De Duitsche gymnastiek daarentegen, waar de Zweedsche een reactie op was, *had wel een sportieven ondergrond*.

In den Napoleontischen tijd werden de Duitschers onderdrukt door de Fran-

schen en wilden zij zich aan dien druk onttrekken. „Der Turnvater” JAHN zag toen zeer juist in, dat zijn volk daartoe lichamelijk sterk moest zijn en bedacht een systeem van lichamelijke oefening voor de opvolgende leeftijden van jongens. Hij maakte gebruik van verschillende natuurlijke hindernissen — waaruit later eenige moderne gymnastiektoestellen zijn gegroeid — en liet daaraan toeren verrichten, waardoor *initiatief*, *moed* en *withoudingsvermogen* werden ontwikkeld. De Duitsche gymnastiek is derhalve gericht op het verkrijgen van *weerbaarheid*.

Men is deze Duitsche gymnastiek later te ingewikkeld gaan maken en zoo werd het op den duur een programma voor artiesten op het tooneel.

De Zweden daarentegen wilden een stelsel hebben, waardoor, op wetenschappelijken grondslag, de lichamelijke ontwikkeling zou worden verbeterd. De anatomie van het menschelijk lichaam werd bestudeerd en voor iedere spier werden eenige oefeningen bedacht. Het kwam er nu maar op aan, in een les, iedere spier haar beurt te geven, teneinde op die wijze het geheele lichaam vooruit te doen gaan. Hetzij nu de anatomie toen nog niet zoo ver gevorderd als thans was, hetzij de bestudeerde menschen van den huidige norm afweken, in elk geval bleken, zooals ik hierboven reeds heb vermeld, verscheidene oefeningen foutief te werken.

Moesten wij thans voor het leger een keuze doen uit de gymnastische stelsels, dan zou onze keuze zeker niet vallen op dat van de Zweden. Wat ik dan wel voor den Nederlandsche soldaat zou wenschen?

De gymnastieklessen worden omgedoopt in *lessen in lichamelijke opvoeding*, waarbij ieder wapen een lichamelijke opvoeding krijgt, die past in de sfeer van het wapen. Het is gemakkelijk in te zien, dat een infanterist anders moet worden ontwikkeld, dan een vlieger of een pionier. Voor een infanterist is b.v. het overwinnen van natuurlijke hindernissen een belangrijk ding, terwijl voor een vlieger het opvoeren van het reactievermogen en voor een pionier het opvoeren van de spierkracht van groot belang is.

Voor alle soldaten, zoo mogelijk iederen dag, een serie frissche lenigheids-oefeningen en een korte, doch intense, loopoefening (denk b.v. aan een veld-loopje).

's Zomers en 's winters de lessen zoo mogelijk buiten te geven, waarbij veel gebruik te maken van athletiek en spel.

De lessen in een meer vrijen geest te geven dan thans geschiedt, waarmede ik bedoel, dat niet alles meer op tel moet gebeuren.

Doordat de leerlingen zelf plezier in de lessen zullen krijgen, zal er een inwendige tucht ontstaan, die zeker van groot nut zal zijn voor ons leger, waarvoor wij allen toch het beste wenschen.

BEVELENBOEK VAN DE MILITAIRE SPECTATOR.

Bij dit nummer behooren de blz. 1400, 1401 en 1402 van het BEVELENBOEK VAN DE MILITAIRE SPECTATOR, betreffende het VOORSCHRIFT voor de ARTILLERIE MEETCOMPAGNIE.

schen en wilden zij zich aan dien druk onttrekken. „Der Turnvater” JAHN zag toen zeer juist in, dat zijn volk daartoe lichamelijk sterk moest zijn en bedacht een systeem van lichamelijke oefening voor de opvolgende leeftijden van jongens. Hij maakte gebruik van verschillende natuurlijke hindernissen — waaruit later eenige moderne gymnastiektoestellen zijn gegroeid — en liet daaraan toeren verrichten, waardoor *initiatief*, *moed* en *withoudingsvermogen* werden ontwikkeld. De Duitsche gymnastiek is derhalve gericht op het verkrijgen van *weerbaarheid*.

Men is deze Duitsche gymnastiek later te ingewikkeld gaan maken en zoo werd het op den duur een programma voor artiesten op het tooneel.

De Zweden daarentegen wilden een stelsel hebben, waardoor, op wetenschappelijken grondslag, de lichamelijke ontwikkeling zou worden verbeterd. De anatomie van het menschelijk lichaam werd bestudeerd en voor iedere spier werden eenige oefeningen bedacht. Het kwam er nu maar op aan, in een les, iedere spier haar beurt te geven, teneinde op die wijze het geheele lichaam vooruit te doen gaan. Hetzij nu de anatomie toen nog niet zoo ver gevorderd als thans was, hetzij de bestudeerde menschen van den huidige norm afweken, in elk geval bleken, zooals ik hierboven reeds heb vermeld, verscheidene oefeningen foutief te werken.

Moesten wij thans voor het leger een keuze doen uit de gymnastische stelsels, dan zou onze keuze zeker niet vallen op dat van de Zweden. Wat ik dan wel voor den Nederlandsche soldaat zou wenschen?

De gymnastieklessen worden omgedoopt in *lessen in lichamelijke opvoeding*, waarbij ieder wapen een lichamelijke opvoeding krijgt, die past in de sfeer van het wapen. Het is gemakkelijk in te zien, dat een infanterist anders moet worden ontwikkeld, dan een vlieger of een pionier. Voor een infanterist is b.v. het overwinnen van natuurlijke hindernissen een belangrijk ding, terwijl voor een vlieger het opvoeren van het reactievermogen en voor een pionier het opvoeren van de spierkracht van groot belang is.

Voor alle soldaten, zoo mogelijk iederen dag, een serie frissche lenigheids-oefeningen en een korte, doch intense, loopoefening (denk b.v. aan een veld-loopje).

's Zomers en 's winters de lessen zoo mogelijk buiten te geven, waarbij veel gebruik te maken van athletiek en spel.

De lessen in een meer vrijen geest te geven dan thans geschiedt, waarmede ik bedoel, dat niet alles meer op tel moet gebeuren.

Doordat de leerlingen zelf plezier in de lessen zullen krijgen, zal er een inwendige tucht ontstaan, die zeker van groot nut zal zijn voor ons leger, waarvoor wij allen toch het beste wenschen.

BEVELENBOEK VAN DE MILITAIRE SPECTATOR.

Bij dit nummer behooren de blz. 1400, 1401 en 1402 van het BEVELENBOEK VAN DE MILITAIRE SPECTATOR, betreffende het VOORSCHRIFT voor de ARTILLERIE MEETCOMPAGNIE.

GASBESCHERMING

ENKELE BESCHOUWINGEN OVER DE GASBESCHERMING BIJ OEFENINGEN VAN DEN TROEP EN DE WERKZAAMHEDEN VAN HET SPECIALISTISCHE GASPERSONEEL IN TROEPENVERBAND

DOOR TH. A. J. VAN ERP,

Eerste-luitenant der inf., Leeraar M.G.S.

III (Vervolg van blz. 156).

Na deze opmerkingen van algemeenen aard, zal thans worden overgegaan tot het bespreken van de diverse oefeningen in de gasbescherming en van de werkzaamheden, welke aan het specialistische gaspersoneel daarbij in troepenverband kunnen worden opgedragen. En wel in de eerste plaats voor wat betreft:

A. Marschen buiten bereik van 's vijands Artillerie.

(N.B. Hieronder kunnen natuurlijk ook alle marschen naar en van het oefenterrein worden begrepen. Deze marschen leenen er zich namelijk uitermate goed toe om zonder stagnatie, toch de gasbescherming tot haar recht te doen komen, indien zulks bij de eigenlijke oefening om een of andere reden niet wel mogelijk is, dan wel minder gewenscht wordt geacht.)

Vóór de marsch aanvangt (zoo noodig zelfs den vorigen dag) is door den gasofficier(-vaandrig) opgemaakt het *gasbevel*, dat in werkelijkheid het marschbevel zou hebben vergezeld. Hierin dient o.a. te worden geregeld:

- gegevens omtrent gebruik van chemische strijdmiddelen door den vijand;
- versterkte indeeling van gasverkenneren bij de voorste veiligheidsorganen (afzonderlijk verkenningsorgaan van de voorhoede, voorste echelon);
- indeeling van gasalarmeeringseenheden ¹⁾ (de H.G. geeft dit n.l. niet voor elk geval in bijzonderheden aan!);
- ev. het aangeven van de plaats van de alarmeeringsmiddelen ¹⁾;
- tijdstip van een te houden proefalarm (meest geschikte moment hiervoor is, *vlak voor* de eerste rust, omdat dan geen oponthoud wordt veroorzaakt! ¹⁾);
- plaats in de colonne van de te formeeren ontsmettingsploeg(en) en het medegeven van een zekere hoeveelheid middelen voor de ploeg(en), welke bij de voorste veiligheidsorganen worden ingedeeld (handkar met chloorkalk, schoppen, borden en beschermende overkleeding; ter improvisatie voor beschermende overkleeding kan bijv. gebruik worden gemaakt van *oude werkkleding*).

¹⁾ Niet in overeenstemming met V. Veldd., Dl. I, pt. 365 en 366.

Tijdens de uitvoering van den marsch kunnen nu (behalve datgene, wat voortvloeit uit het hierboven aangegeven gasbevel) bijv. de volgende momenten worden ingelascht (de bedoeling is natuurlijk niet, dat ineens bij één oefening al deze gevallen worden behandeld).

1. *Er naderen vijandelijke vliegtuigen.*

Het signaal luchtalarm weerklinkt.

De troep doet datgene, waartoe de tactische omstandigheden noodzaken.

T.a.v. de gasbescherming: De gasmaskers worden uit de ruststelling in de alarmstelling gebracht.

Gasofficier(-vaandrig) z.n. bijgestaan door den gasonderofficier oefenen contrôle uit op de juiste naleving hiervan (natuurlijk steeds *namens* den B.C.!).

2. *De vliegtuigen laten bommen vallen terzijde van den marschweg.* (N.B. hier wordt „terzijde” van den marschweg aangegeven om de situatie niet noodeloos ingewikkeld te maken en dus zoo min mogelijk oponthoud te veroorzaken). De wijze waarop het aangeven van dit moment aan den troep duidelijk wordt kenbaar gemaakt, moge aan de fantasie van den leider der oefening worden overgelaten. T.a.v. de gasbescherming zal zich dan het volgende achtereenvolgens moeten afspelen:

Er wordt gasalarm gemaakt ¹⁾ (contrôle door gasofficier). De troep houdt halt en zet de gasmaskers op. (N.B. om het gasmasker **goed** op te kunnen zetten is halt houden volstrekt noodzakelijk. Loopende is zulks practisch uitgesloten!). Wederom contrôle.

Zoodra de tactische omstandigheden zulks toelaten, marcheert de colonne door (met het gasmasker in beschermingsstelling).

De B.C., die zich het dichtste bij de plaats van neerkomen der bommen bevond, doet door gasverkenner (onder leiding van den gasofficier) vaststellen welke soort bommen werd gebruikt.

Blijkt de vijand *geen* gasbommen te hebben toegepast, dan wordt onmiddellijk de aanwijzing gegeven (en doorgegeven), dat de gasmaskers weer in alarmstelling kunnen worden gebracht (hierbij kan de troep zoo nodig doormarcheeren).

Blijkt echter van *gasbommen* gebruik te zijn gemaakt, dan geeft de gasofficier(-vaandrig) advies, *van waar tot waar en gedurende welken tijd* de gasmaskers in beschermingsstelling moeten blijven, in verband met de soort strijdgas, welke wordt verondersteld en de weers- en terreinsomstandigheden.

De gasofficier(-vaandrig) neemt namens den B.C. de vereischte maatregelen, opdat gedurende den vastgestelden tijd de volgende afdeelingen in kennis worden gesteld van de plaatsen waar de gasmaskers, resp. op- en afgezet moeten worden.

3. *De colonne stuit op haar marschweg op een met mosterdgas besmet terrein.* Dat wil dus zeggen: de gasverkenner, ingedeeld bij de voorste veiligheidsorganen, constateeren op een gegeven oogenblik, dat zoowel de marschweg zelf, als het terrein rechts en links van den marschweg met mosterdgas zijn besmet.

Deze handeling kan het meest natuurgetrouw worden nagebootst door inderdaad ter plaatse een mosterdgasbesmetting te imiteeren. Deze imitatie kan het beste geschieden door gebruik te maken van een zwakke LYSOL-oplossing. Door gewone handelslysol sterk te verdunnen ($\pm 1 : 100$; zeker niet sterker!) en deze vloeistof bijv. met een gieter over het terrein en den marsch-

¹⁾ Niet in overeenstemming met V. Veldd., Dl. I, pt. 366.

weg te verspreiden, kan zér effectief een mosterdgasbesmetting worden nabootst. Men kan dan gerust volstaan met alléén den *omtrek* van het terrein te besprenkelen (ter diepte van ± 2 à 3 m), omdat de gasverkenner tenslotte toch alleen maar den *omtrek* zullen moeten trachten vast te stellen. Deze methode heeft het groote voordeel, dat de gasverkenner nu inderdaad moeten optreden op geheel dezelfde wijze, als zij dat t.a.v. een echte mosterdgasbesmetting zouden moeten doen. Het eenige onderscheid zit 'm slechts in het verschil in geur van lysol en mosterdgas. Een dergelijke besmetting kan gerust $\frac{1}{2}$ à 1 uur van te voren worden gesteld, want onder normale weersomstandigheden blijft de lysolgeur zeker zoo lang in het terrein waarneembaar voor de gasverkenner. Enkele manschappen, voorzien van emmers en een of twee gieters + een fleschje handelslysol, zijn voor het stellen van de besmetting al voldoende.

Bij de keuze van de plaats zal alleen gelet moeten worden op de aanwezigheid van een ruime voorraad water ter plaatse en op de mogelijkheid de lysoloplossing te verspreiden, zonder iemand overlast aan te doen.

(N.B. Lysol is voor dit gebruik volkomen *onschadelijk* en is na enkele uren *volledig verdwenen!*)

Wat betreft de keuze van de plaats van het te besmetten punt, bezien in het raam der oefening, kunnen twee gevallen worden onderscheiden:

a. Men wenscht te beoefenen het *omtrekken* van een besmet gedeelte van den marschweg. Aard van het terrein en van het wegennet ter plaatse en de omvang van de besmetting moeten dan zoodanig zijn, dat uit de binnenkomende rapporten van de terreinverkenning, de conclusie getrokken moet worden, dat „omtrekken” het *meest wenschelijke* is. Het is dan het meest practische om het punt te kiezen op een stuk van een marschweg, welke men eigenlijk van plan was NIET te nemen (doch *wel* als marschweg van te voren was aangegeven!) en zoodanig gelegen, dat de C. vanzelf zal besluiten „om te trekken” langs den weg, welke *wel* als marschweg werd bedoeld. Bijgaand schetsje moge dit alsnog verduidelijken.

b. Men wenscht te beoefenen het voortzetten van den marsch *na een ontsmetting* door de ontsmettingsploeg(en). De keuze van de plaats moet dan zoodanig zijn, dat „omtrekking” practisch ondoenlijk is en de omvang en de geaardheid van het terrein zoodanig, dat de ontsmetting zeer wel mogelijk geacht moet worden. Teneinde de oefening het minste te stagneeren, is het 't meest practische, dat het punt zoodanig wordt gekozen, dat de voorste organen het punt bereiken, even vóór het moment, dat de colonne toch zou moeten halt houden om te rusten.

De verdere uitvoering van deze twee gevallen is in het kort als volgt:

ad. a. De gasverkenner van de voorste veiligheidsorganen stellen de aanwezigheid der besmetting vast.

Er wordt ter plaatse gasalarm gemaakt ¹⁾.

De gasverkenner beginnen op last van hun C. alvast met de verkenning van den omvang van het terrein.

De Commandant stuurt bericht naar achter en laat zijn onderdeel tot op een veiligen afstand van het besmette terrein *teruggaan* en daarna halt houden (afhankelijk van de windrichting blijven de gasmaskers al of niet op).

Het bericht komt binnen bij den B.C.

Deze dirigeert zijn gasofficier per rijwiel naar het besmette punt, teneinde

¹⁾ Niet in overeenstemming met V. Veldd., Dl. I, pt 366.

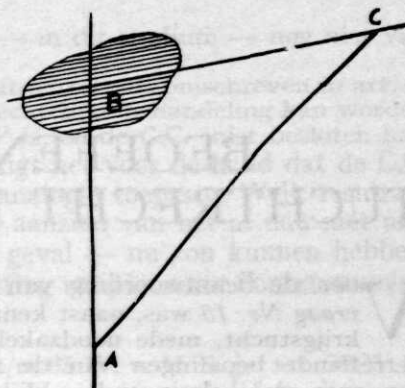
Toelichting:

Kruispunt bij B. is besmet.

Opgegeven marschweg wasA.—B.—C. ...

De marschweg welke men feitelijk had willen nemen is:A.—C.

(Afstand A—B: \pm 700 à 800 m.)

aldaar de situatie op te nemen en hem te rapporteren omtrent omvang en ernst der besmetting.

Voorts geeft hij order aan den C. ontsmettingsploeg om zich met de ploeg alvast te verplaatsen tot ter hoogte van het voorste veiligheidsorgaan, teneinde eventueel *onmiddellijk* met het ontsmetten te kunnen beginnen. (N.B. de berichten worden natuurlijk, voor zoover noodig ook nog verder naar achteren doorgegeven).

Bericht van den gasofficier komt binnen, betreffende omvang en ernst der besmetting.

Bericht wordt doorgegeven aan colonnecommandant. Deze besluit tot *ontrekken* en geeft daarvoor de noodige bevelen.

Een gasofficier krijgt opdracht om met enkele gasverkenneren en gasontsmetters het besmette terrein op de voorgeschreven manier af te zetten met borden, wit band enz. (ten behoeve van volgende afdeelingen) en daarna langs een opgegeven weg weer bij zijn onderdeel aan te sluiten.

De eigenlijke oefening kan ondertusschen gewoon doorgang vinden.

ad. b. Als ad a. tot en met het binnenkomen van het verkenningsrapport van den gasofficier.

Besloten wordt nu tot ontsmetting over te gaan. (N.B. Volstaan zal kunnen worden met ontsmetting van den weg alléén!)

De troep krijgt order om te rusten.

De gasofficier krijgt opdracht om met de ontsmettingsploeg(en) den weg te ontsmetten en het niet-ontsmette zijterrein op de normale manier af te bakenen.

De troep gaat na de rust gewoon met de oefening door.

Het gaspersoneel belast met de ontsmetting enz. kan NA de ontsmetting gaan rusten.

De bovengenoemde gevallen bieden, behalve een juist gebruik van het gaspersoneel in samenwerking met den troep, nog het groote voordeel, dat ze de Cn. voor de puzzle stellen, wat zij in een dergelijk geval zullen moeten beslissen en hoe dat besluit moet worden uitgevoerd.

4. Tenslotte nog een geval van meer theoretische dan practische waarde. Bedoeld wordt het geval, waarbij wordt verondersteld, dat *vliegtuigen mosterd-gasbommen* OP DE COLONNE *laten vallen*. Daarbij aan te geven het aantal manschappen en het materieel, dat hierbij besmet is geworden.

Opdracht van den gasofficier, uit te zoeken, welke maatregelen hij, t.a.v. deze besmette personen en dit besmet materieel, denkt te adviseeren aan zijn C.

(Wordt vervolgd).

BEOEFENING VAN HET TUCHTRECHT IN DE WEERMACHT

Voor de beantwoording van de in het Maartnummer verschenen *prijsvraag Nr. 15* was, naast kennis van de wettelijke bepalingen betreffende krijgstucht, mede noodzakelijk een helder en juist inzicht van de desbetreffende bepalingen van de dienstplicht-voorschriften en het doet ons genoegen, dat vele inzenders blijk hebben gegeven ook met deze materie voldoende vertrouwd te zijn. Van de ingekomen antwoorden beoordeelen wij dat van den eerste-luitenant van het 6de Regiment veldartillerie P. J. M. SCHOONENBERG als het meest juiste en best gemotiveerde. Wij hebben het genoegen aan genoemden officier het uitgeloopte boekwerk „*De Practijk van het militaire tuchtrecht*” in 2 deelen, met de daarop verschenen aanvullingsbundels, toe te zenden.

Eervol vermeld worden de antwoorden van: eerste-luitenant J. J. WIJNSOUW van S.R.O.I.; eerste-luitenant A. STUIVENBERG van het 2de regiment veldartillerie; en eerste-luitenant C. VAN 'T WOUTD van het Regiment kustartillerie.

Gebrek aan plaatsruimte laat ons niet toe het zeer uitvoerige antwoord van den luitenant SCHOONENBERG in extenso te publiceeren, zoodat wij ons zullen beperken tot het vermelden van de voornaamste gedeelten uit inzender's betoog, zonder te veel in details te treden.

Ad. A. Na te hebben geconstateerd dat de Korpscommandant degene is, die het verlof verleent aan de dienstplichtigen (zie art. 39 lid 1 Dienstplichtwet jo par. 127 beschikking) en dat deze op grond van art. 36 Diensplichtwet wegens de daar genoemde gevallen in werkelijken dienst kunnen worden gehouden, komt de luitenant SCHOONENBERG tot de volgende conclusie:

„De C.C. treedt in overleg met den Korpscommandant, hoe met den „dienstplichtige X moet worden gehandeld. De Korpscommandant zal „nu de beslissing van den garnizoenscommandant vragen en afhankelijk „hiervan zal den dienstplichtige X (al) dan niet groot verlof worden „verleend.
„Naar mijn meening zal den dienstplichtige X voorloopig geen groot „verlof worden verleend, daar hij, mocht de garnizoenscommandant „beslissen, dat de zaak niet strafrechtelijk zal worden afgedaan, door „zijn C.C. zeer waarschijnlijk krijgstuchtelijk met een arreststraf zal „worden gestraft. Verwijst de garnizoenscommandant de zaak naar den „Krijgsraad, dan zal de dienstplichtige X ten behoeve van het onderzoek „voorloopig in werkelijken dienst moeten blijven.”

Wij teekenen hierbij aan, dat ook naar onze meening deze de meest aangegeven overwegingen voor den C.C. zijn. Immers de garnizoenscommandant heeft nog geen beschikking tot verwijzing der zaak naar den krijgsraad genomen,

zoodat het bepaalde in L.O. 1924. No. 270 — in dit stadium — nog niet van strikte toepassing is.

Waar het blijkens de opgave echter een feit betreft als omschreven in art. 2, 2o. sub *a*, W.K., hetwelk alleen buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, indien het „van zóó lichten aard” is, en de C.C. juist besloten had tot bevordering van strafrechtelijk gevolg, ligt het voor de hand dat de C.C. de regeling van L.O. 1924, No. 270 naar analogie toepaste. Welk resultaat het overleg van de diverse autoriteiten ten aanzien van het al dan niet met groot verlof zenden — in het onderhavige geval — nu zou kunnen hebben, laten wij in het midden, hoewel ons de opvatting van luitenant SCHOONENBERG in deze juist voorkomt.

Ad. B 1e. Op grond van de artikelen 60 t/m 65 W. v. M. S. jo. art. 72 W.K. constateert inzender, dat de dienstplichtige X niet in werkelijken dienst en dus geen militair is, zoodat de C.C. niet gerechtigd is den dienstplichtige met groot verlof te straffen, en dus de in art. 41 W.K. gegeven bevoegdheid misbruikt.

X zal dus ter zake in werkelijken dienst dienen te worden geroepen en art. 36 lid 2 Dienstplichtwet jo. het eerste lid onder *c* van dat artikel opent hiertoe de mogelijkheid.

Aan de hand van de desbetreffende bepalingen der dienstplichtvoorschriften concludeert inzender dan, dat de C.C. hiertoe de bevoegdheid mist, doch dat de Korpscommandant ingevolge § 121 punt 7 Dienstplichtbeschikking den burgemeester van de gemeente waar de dienstplichtige woont, of, indien deze gemeente niet bekend is, den burgemeester der gemeente, waar de dienstplichtige voor den dienstplicht is ingeschreven, verzoekt dezen in werkelijken dienst te roepen. De burgemeester doet dit op grond van art. 74 lid 2 Dienstplichtbesluit door middel van een persoonlijke kennisgeving, op de wijze omschreven in art. 2 lid 4 van voornoemd besluit. Van den termijn van 10 dagen, welke lid 5 van art. 2 Dienstplichtbesluit eischt, kan daarbij ingevolge § 121 lid 7 van de beschikking worden afgeweken, daar het van belang is dat de straf zoo vlug mogelijk wordt ondergaan.

Op grond van het bepaalde in V.M.V. (boekwerk No. 21) moet de Korpscommandant (en niet de C.C.) bij het verzoek een vervoerbewijs insluiten.

Ingevolge § 97 lid 3 jo. § 93 lid 1 onder *b* der beschikking, moet de dienstplichtige bij opkomst in uniform gekleed en voorzien zijn van de aldaar genoemde zaken.

Ad. B 2e. Wij laten den luitenant SCHOONENBERG thans weder aan het woord.

De C.C. heeft op onjuiste wijze gebruik gemaakt van zijn bevoegdheid tot strafoplegging. De R.C. heeft nu volgens art. 50 W.K. de bevoegdheid om de oplegging der straf geheel te niet te doen, echter niet zonder den strafoplegger en den gestrafte te hebben gehoord. De R.C. zal van deze bevoegdheid gebruik maken. Volgens art. 51 W.K. wordt nu de R.C. strafoplegger.

Art. 46 W.K. geeft nog aan dat de verdachte door den strafoplegger zelven of zoo deze verhinderd is of zich elders bevindt, door een andere tot straffen bevoegde meerdere moet worden gehoord, vóórdat de krijgstuchtelijke bestraffing plaats vindt.

De R.C. neemt dus de geheele afdoening over. Verder moet de R.C. den

dienstplichtige X, die met groot verlof is, op de hierboven omschreven wijze via den burgemeester onder de wapenen roepen, waarbij op het verzoek aan te teekenen ware, dat hiermede de vorige oproeping (door den C.C.) is vervallen. Wat dit laatste betreft kan de R.C. ook aan den C.C. opdracht verstrekken den dienstplichtige X te berichten, dat de opdracht ingetrokken is en dat de oproeping via den burgemeester zal plaats hebben. Wanneer niet voldaan wordt aan de oproeping tot opkomst in werkelijken dienst, handelt de R.C. zooals is aangegeven in § 100 van de Dienstplichtbeschikking."

Verschillende inzenders zullen zich afgevraagd hebben, waarom art. 36 Dienstplichtwet toepassing vond en niet art. 47 W.K. Wij meenen, dat in het onderhavige geval art. 36 Dienstplichtwet toereikend is, omdat art. 47 W.K. meer speciaal het geval op het oog heeft, dat den van een krijgstuchtelijk vergrijp verdachten militair tijdens de ontdekking van het feit niet onder de wapenen is.

Aflevering nr. 4 (Januari 1937) van M.R.T. deel XXXII.

Onder de „Ingekomen bijdragen" schrijft de eerste luitenant der artillerie Mr. H. H. A. DE GRAAFF op blz. 338 e.v. over „*Politiehulp bij aanhouding van militairen*" en bespreekt daarin de nieuwe beschikking van den Minister van Justitie, zooals die is ter kennis gebracht in L.O. 1936, nr. 111 (zie ook aant. 4 ad art. 27 R.K. in „*De praktijk van het militaire tuchtrecht*".) en wel meer in het bijzonder het gestelde onder 1e, luidende:

„Ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie zijn niet verplicht hulp te verleen bij het aanhouden van militairen, die zich schuldig hebben gemaakt aan een *krijgstuchtelijk* vergrijp. Bedoelde verplichting geldt wel voor het personeel der Koninklijke Marechaussee, dat hooger in rang is dan den overtreder"

Schrijver maakt bezwaar tegen de uitzonderingsbepaling: „....., dat hooger in rang is dan den overtreder" en zegt dat z.i. het personeel der Koninklijke Marechaussee, ongeacht den rang, als *militair*, ingevolge de bepalingen van het R.K., verplicht is mede te werken aan de handhaving van de krijgstucht en dus waar noodig, en zeker desgevraagd, aan met een rang bekleede militairen terzake hulp te verleen.

De redactie van het M.R.T. merkt naar aanleiding hiervan op, dat het gestelde in sub 1e van L.O. 1936 nr. 111 slechts betrekking heeft op de eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen, welke altijd van „betrekkelijk" lichten aard zijn en dat het niet zonder bedenking schijnt, indien minderen hulp zouden verleen, bij aanhouding van een meerdere, die zich aan een (zuiver) krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt.

Wij stemmen in met de zienswijze van de redactie M.R.T. en zijn van meening, dat hoewel ieder militair verplicht is tot instandhouding van een goede krijgstucht mede te werken, in het onderhavige geval — meer den nadruk dient te worden gelegd op de *handhaving* van de krijgstucht, welke meer speciaal is opgedragen aan de „meerderen" t.a.v. de „lager geplaatsten". Art. 27. (1) R.K. laat dit duidelijk uitkomen, terwijl wij voorts nog verwijzen naar de Aanschrijving van den Minister van Defensie van 2 April 1936, IIde Afd. B,

Nr. 1 (aant. 2 ad art. 27 R.K. in „*De practijk van het militaire tuchtrecht*“.)

Alleen in het geval van art. 26 lid 3 R.K. (vgl. art. 128 W. v. Mil. Sr.) kan het in de daar omschreven gevallen voorkomen, dat een militair, afgezien van den rang, gehoorzaamheid verschuldigd is ook aan lager geplaatsten.

Verder wijst Mr. DE GRAAFF op het bepaalde in 6e van de nieuwe beschikking van den Minister van Justitie luidende:

„de hulpverlening door ambtenaren van Rijks en gemeentepolitie bij „aanhouding en overtreding van militairen dient zich in voorkomende „gevallen niet verder uit te strekken dan tot aan den ingang van het „kazernecomplex, waar de betrokken militair is gehuisvest, alwaar de „hulp behoort te worden overgenomen door den commandant van de „kazernewacht en het te diens beschikking staande personeel”

en vestigt er terecht de aandacht op, dat deze bepaling van toepassing is, ongeacht of de aanhouding heeft plaats gehad naar aanleiding van een gepleegd krijgstuuchtelijk vergrijp, dan wel van een strafbaar feit.

Naar aanleiding van een opmerking van Mr. DE GRAAFF, dat hij het in verband met het verleenen van hulp aan in *burger gekleede* meerderen door ambtenaren van Rijks of gemeentepolitie, in gevallen als boven bedoeld, niet overbodig zou achten, indien die in burger gekleede meerderen zich door middel van een *legitimatiebewijs* zouden kunnen bekend stellen en daardoor eerder die hulp zouden erlangen, schrijft de redactie M.R.T. dat haar zulks niet strikt noodzakelijk voorkomt, omdat een meerdere door zijne wijze van optreden den betrokken politiemann wel zal kunnen overtuigen, dat hij werkelijk met een meerdere te doen heeft. Op deze „cause célèbre” hopen wij, ook in verband met de door het lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal VAN DER WAERDEN aan den Minister gestelde vragen, nog nader terug te komen.

Op blz. 368 van dezelfde aflevering, is in de Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch Indië van 7 Augustus 1936 wederom bevestigd, dat de term „dienstdoende” (art. 99, 1e lid, 4e W. v. M.S.) een minder ruime beteekenis heeft dan de uitdrukking „in dienst”, vermits onder „dienstdoende” moet worden begrepen, het bezig zijn met een bepaalde dienstverrichting, als hoedanig het ondergaan van een straf niet is aan te merken.

Wij verwijzen onze belangstellende lezers in dit verband naar aant. 5 ad art. 56 W.K. in „*De practijk van het militaire tuchtrecht*”.

Ten slotte vermelden wij, dat op blz. 404 een voorbeeld voorkomt van toepassing van het gestelde onder *b.* van aant. 3 ad art. 61 W.K. van „*De practijk van het militaire tuchtrecht*”.

Het betreft hier een klachtbeschikking van den Kapitein, waarnemend-commandant van het Korps politietroepen, in den aanhef van welke beschikking de vermelding wordt aangetroffen:

„Gezien het beklag van X, houdende den op . . . kenbaar gemaakten „wensch om zich te beklagen, zoowel over de zwaarte, als over de straf „reden van de hem door zijn onderafdeelingscommandant — *tevens* „waarnemend afdeelings-commandant op het tijdstip van indiening van het „beklag — op opgelegde straf van enz.”

LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

KRIJSGESCHIEDKUNDIG ARCHIEF.

Generaal-majoor tit.
C. C. DE GELDER

Met ingang van 30 April 1937 is op zijn verzoek eervol ontslag verleend uit zijn functie van Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen Staf aan den gep. Generaal-majoor tit. C. C. DE GELDER, onder dankbetuiging voor de vele belangrijke diensten door hem in vorenbedoelde functie aan den lande bewezen.

Sedert het ontslag van den eersten directeur van het krijgsgeschiedkundig archief, den Luit. Gen. F. J. DE BAS in Mei 1927, is hij als zoodanig werkzaam geweest. Het was geen gemakkelijke taak de vervanger te zijn van een historicus, wiens naam als zoodanig ver over onze grenzen bekend was.

Het verwekte geen verwondering, dat de keuze viel op den toenmaligen Luit-Kol. DE GELDER, die reeds de reputatie had een der meest belezen officieren van onze weermacht te zijn en door talrijke geschriften, mede als Hoofdredacteur van het Orgaan der Off. Vereeniging, blijk had gegeven, een vaardige en wel versneden pen te bezitten. Als directeur van de School van Verlofs-officieren en leeraar aan de Kon. Militaire Academie en de Hoogere Krijgsschool, had hij zijn sporen op het gebied der krijgsgeschiedenis reeds verdiend.

Door de geboden bezuinigingen in de na-oorlogsche jaren, zijn helaas geen gelden beschikbaar kunnen worden gesteld, voor het doen uitgeven van groote werken en wachten de vervolgdeelen van *Het Staatsche leger*, die in manuscript gereed liggen, op gunstiger tijden. Toch hebben talrijke geschriften van zijn hand het licht gezien. Wij noemen o.a. *Marlborough, his life and times, de slag bij Ekeren, de oorlog in Zuid-Afrika*, beschrijvingen van verschillende slagen uit den Spaanschen Successieoorlog: o.a. *Ramillies, Oudenaarde, Wijnendale, Malplaquet, Denain*.

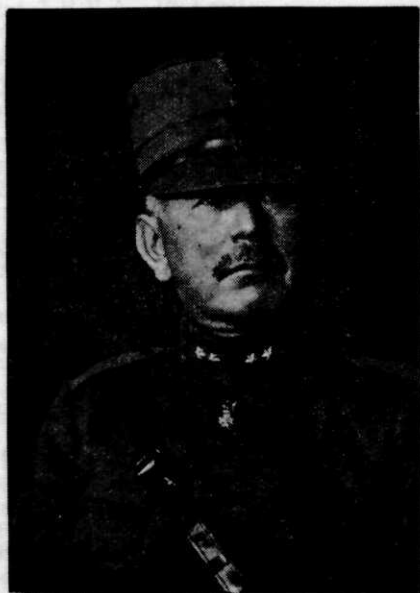
Ten slotte heeft hij zich in de jaren 1913, 1919—1924 door voordrachten in de Vereeniging ter beoefening der krijgswetenschappen, als een bekwaam spreker doen kennen.

Als zijn opvolger, alzoo als derde directeur van het krijgsgeschiedkundig archief sedert de oprichting 24 April 1891, is benoemd de gep. Kolonel W. J. ARRËNS, wiens ambities van jongs af in de richting der krijgsgeschiedenis hebben heen gewezen.

BERICHTEN VAN PERSONEEL AARD.

A. G. LAGERWEY.
Kolonel, Commandant van de IVe A. Brig.

Dr. J. DE JONG

Prof. Dr. M. VAN HAAFTEN

De eerste kolonels afkomstig uit het reserve-kader.

BIJ DE LICHTE TROEPEN.

Op nonactiviteit gesteld.

Ritmeester Jhr. C. E. J. M. VERHEIJEN, van het II R.H., met ingang van 21 Maart.

Vergunning verleend tot verblijf in Nederlandsch-Indie.

aan de reserve-tweede-luitenant H. B. DE ROO, van het II R.H. en J. C. E. KOLFF, van het R.W.

BIJ DE OVERIGE WAPENS EN DIENSTVAKKEN.

Benoemd.

I. tot reserve-luitenant-generaal bij den Staf der artillerie, met ingang van 1 Mei, gep. luitenant-generaal J. VAN ANDEL.

tot reserve-luitenant-kolonel bij den Staf VIII I. Brig. met ingang van 1 Mei, eervol ontslagen luitenant-kolonel P. L. R. VAN DER DRIFT.

tot reserve-majoor voor speciale diensten bij het Vrijw. landst. korps motordienst, eervol ontslagen reserve-majoor A. T. DUFOUR, 10 April.

tot reserve-kapitein bij het dienstvak der reserve-officieren voor algemeenen dienst, eervol ontslagen reserve-kapitein A. VAN BATENBURG, 12 April.

II. tot Gouverneur der Residentie, met ingang van 31 Maart, Luitenant-generaal J. J. G. BARON VAN VOORST TOT VOORST, Commandant van het Veldleger tevens Commandant der Vesting Holland.

tot Commandant Strategische veiligheid Noord, kolonel R. BOOMSMA, van de staf inf.

tot Commandant Strategische veiligheid Zuid, kolonel L. J. SCHMIDT, van den Staf inf.

tot Controleur der militaire administratie ter standplaats *Breda*, met ingang van 1 Mei, majoor W. WEISFELT, van het 6 R.I.

Bevorderd.

tot reserve-officier van gezondheid der eerste klasse, reserve-officieren van gezondheid der tweede klasse Dr. L. VAN LOON (2 April), N. G. L. BROEKSTRA (1 Mei), Dr. A. C. DE VET (28 Mei) en P. M. E. E. NIJST (8 Juni).

tot reserve-officier-tandarts der eerste klasse, reserve-officieren-tandarts der tweede klasse M. H. J. KOENEN, W. LOLCAMA en M. F. DIEHL, allen 2 Juni.

Met ingang van 1 Mei, tot luitenant-kolonel bij den Generalen Staf, majoors V. E. WILMAR, T. H. SCHOL en T. J. REESER, onderscheidenlijk Chef van den Staf I Div., Chef van den Staf III Div. en Sous-chef van den Staf van het Hoofdkwartier van het Veldleger.

tot kolonel, C.—IV A. Brig. luitenant-kolonel A. G. LAGERWEIJ, C.—2 R.V.A.

tot luitenant-kolonel, C.—2 R.V.A., majoor D. M. Lucardie, van dat regiment.

tot luitenant-kolonel, majoor G. BERGHUIJS, C.—S.D.O.A.

tot majoor, kapitein G. B. O. KUIJK, toegevoegd aan den Inspecteur van den Vrijwilligen landstorm.

tot kapitein, eerste-luitenant C. J. SCHREUDER, L. M. Z. DE LIEFDE en H. G. HORN, van het dienstvak der mil. adm., onderscheidenlijk van het Korps motordienst, het 12e R.I. en toegevoegd aan den Inspecteur der mil. adm.

tot reserve-kolonel bij den Generalen Staf, reserve-luitenant-kolonels J. C. ROELOFSEN en H. KOOT, beiden van dien Staf.

tot reserve-kolonel bij den Staf II I. Brig. reserve-luitenant-kolonel Mr. W. C. CAMMAN, van den Staf VIII I. Brig.

tot reserve-kolonel, reserve-luitenant-kolonels C. E. W. BARON VAN VOORST TOT VOORST, Prof. Dr. M. VAN HAAFTEN en Dr. J. DE JONG, allen van den Staf inf.

tot reserve-luitenant-kolonel bij het 4 R.I. reserve-majoor M. HILLENUS, van het 15 R.I.

Togekend de titulaire rang van kolonel met ingang van 1 Mei.

aan den reserve-luitenant-kolonel Prof. Mr. J. C. KIELSTRA, van den Staf inf.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Kapitein C. F. J. BOERS, van de 2e Compagnie geneeskundige troepen, overgeplaatst bij het 21 R.I., 1 April.

Kapitein T. STOLTZ, van den Staf inf., onder eervolle ontheffing van zijn werkzaam-

stelling bij het D. v. D. toegevoegd aan den Inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht.

Majoor W. P. LANDZAAT, van den Staf inf., toegevoegd aan den Inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht, overgeplaatst bij den Staf IV I. Brig., 1 Mei.

Kapitein C. C. F. STRIJERS, van het 8 R.I., benoemd tot adjudant van het korps.

Kapitein G. H. C. VAN DIJK, van den Staf art., met ingang van 15 September eervol ontheven van zijn betrekking van leeraar bij de K.M.A. en gedetacheerd ter bureele van den D.M.L.

Kapitein P. W. DE ZWART, van het wapen der infanterie dienstdoende bij het R. Gr., overgeplaatst bij den Staf inf. en toegevoegd aan den Bevelhebber in de 1e Militaire afdeeling, 13 Maart.

Eerste-luitenant G. C. BERENSCHOT, van het 5 R.I. definitief werkzaam gesteld ten bureele van den Chef van den Generalen Staf en overgeplaatst bij den Staf inf., 11 Maart.

Kapitein L. Kegge, van het 5 R.V.A., benoemd tot adjudant van het korps, 22 Maart.

Kapitein J. H. DROSTE, van den Generalen Staf, in zijn rang en ouderdom van rang overgeplaatst bij het wapen der artillerie en ingedeeld bij het 2 R.V.A., 1 Aug.

Majoor A. Q. H. DIJXHOORN, van den Generalen Staf als voren bij het wapen der infanterie en ingedeeld bij den Staf VI I. Brig. als majoor-toegevoegd, 1 Mei.

Majoor G. B. O. KUIJK, van het dienstvak der mil. adm. toegevoegd aan den Inspecteur van den vrijwilligen landstorm, overgeplaatst bij het 6 R.I., 1 Mei.

Kapitein F. A. J. DE KLERCK, van het 2 R.V.A., benoemd tot schietinstructeur bij dat regiment, 1 Mei.

Eerste-luitenant J. H. BARTMAN, van het dienstvak der mil. adm. bij het 21 R.I., toegevoegd aan den Inspecteur van den vrijwilligen landstorm, 1 Mei.

Kapitein H. M. VAN OORSCHOT, van den Staf inf., werkzaam bij den Topografischen dienst, overgeplaatst bij het 17 R.I., 1 Juni.

Eerste-luitenant J. GERRITSEN, van den Staf inf. werkzaam bij het D. v. D., in zijn rang en ouderdom van rang overgeplaatst bij het wapen der Koninklijke marechaussee en toegevoegd aan den Inspecteur van dat wapen, 10 April.

Kapitein D. P. RAVELLI, van het 4 R.I., benoemd tot adjudant van het korps, 22 Maart.

Tweede-luitenant A. M. J. TAKS, van het R. G. Tr. benoemd tot adjudant bij het III—R.G.Tr., 12 April.

Tweede-luitenant A. L. M. de KORT, van de mil. adm. bij het R. M. A., overgeplaatst bij het 2 R.V.A., 12 April.

Majors D. H. T. IDSINGA, van het 8 R.I. en K.R. LANKENAU, van het 1 R.I., overgeplaatst bij den Staf III I. Brig., 6 April.

Majors J. G. ARENTZ, van het 4 R.I., J. W. VAN MANSVELT, van het 20 R.I., H. J. NOLTHENIUS, van den Staf III I. Brig. en W. F. WEBER, van het 10 R.I., overgeplaatst bij den Staf IV I. Brig., 6 April.

Majors C. A. VAN KEULEN, van het 8 R.I., A. R. VAN DER WOUDE, van het 21 R.I., B. BRINKMAN, van het 13 R.I., H. SWART, van het 16 R.I., J. F. W. HENDRIKSZ, van het 18 R.I., W. G. BENDER, van het 11 R.I. en D. M. NIERSTRASZ, van het 15 R.I., overgeplaatst bij den Staf V I. Brig., 6 April.

Majors I. ENGERS, van het 6 R.I. en F. G. TRIEBEL, van het 14 R.I., overgeplaatst bij den Staf VI I. Brig., 6 April.

Eervol ontslagen.

Reserve-majoor W. J. HARMS, van het 9e R.I., 14 Mei.

Reserve-kapiteins J. J. SCHOUTEN, van het R.K.A., 22 April; G. DE KONING, van de mil. adm. 15e R.I., 26 Mei; G. VELDS, van het 11e R.I., 1 April; J. VEENENDAAAL, van het 10e R.I., 1 Mei; D. J. KOLKMAN, van het R. G. Tr., 6 April; A. VAN STEENIS, van het 2e R.V.A., 15 April; Mr. J. J. VAN GELDEREN, van het 5e R.V.A. 12 April.

Reserve-officieren van gezondheid der eerste klasse J. W. DEN HERDER, 9 April; H. F. ADAM, 28 April; A. TEN BRUGGENCATE en J. BRUNT, beiden 10 April.

Luitenant-kolonel A. W. F. KONINGSFELD, C.—4 R.I., 16 Mei.

Reserve-luitenant-kolonels J. W. KLEIN, van den Staf VII I. Brig., 15 Mei en F. F. VERVAT, van den Staf inf., 1 Mei.

Reserve-kapitein voor speciale diensten C. A. VRIESENDORP, van het Vrijw. landst. korps vaartuigendienst, 22 Juni.

Kolonel G. DOORMAN, C.—IVe A. Brig., 1 Mei.

Luitenant-kolonels H. G. ONTROP, van den Staf VI I. Brig. en P. C. J. TISSOT VAN PATOT, Controleur der mil. adm. te Breda, beiden 1 Mei.
 Luitenant-kolonel P. L. R. VAN DER DRIFT, C.— 1 R. I., 1 Mei.
 Kapitein J. E. L. SAS, van het 17 R.I., 1 Mei.
 Reserve-generaal-majoor T. DE GOEIJEN, van den Staf inf., 1 Mei.
 Reserve-kolonel C. M. DONCK, van den Staf II I. Brig. 1 Mei.
 Reserve-majoor A. T. DUFOUR, van het 8 R.I., 10 April.
 Reserve-kapitein A. VAN BATENBURG, van het 9 R.I., 12 April.

Overleden.

Majoor L. C. VAN DUUREN, Commandant van het Infanterie-Schietkamp, 26 Maart 1937 te *Utrecht*.

Dirigeerend officier van gezondheid der tweede klasse P. G. A. VAN DIJK, Chef van het militair hospitaal te *Arnhem*, 10 April 1937 te *Arnhem*.

NIEUWE REGLEMENTEN EN VOORSCHRIFTEN

VOORSCHRIFT OP HET OORLOGSBEHEER VAN HET MOTORMATERIEEL BIJ DE KONINKLIJKE LANDMACHT (O.B. Mot. M.) Nr. 31f.

(*Aanschrijving M. v. S., M. v. D. a. i., dd. 16 Januari 1937, IIde Afd. B., nr. 47*).

Door de vooruitgang in de motortechniek zijn verschillende bepalingen van het „Voorschrift betreffende aanvraag, beheer, verantwoording, verstrekking, algemeen gebruik en herstelling van motorvoertuigen en toebehooren bij de gemobiliseerde landmacht” (V. Aut. M. '24) No. 31f, verouderd. Bovendien zijn sinds 1924 ingrijpende wijzigingen gebracht in de organisatie der autotreinen. Voorts maakte de groote uitbreiding, welke het motormaterieel bij het leger heeft ondergaan, het noodzakelijk, het beheer van het motormaterieel bij mobilisatie belangrijk te vereenvoudigen en dit beheer zoo veel mogelijk op dezelfde wijze te doen voeren, als dat van het overige artilleriesmaterieel van de Koninklijke Landmacht. Bij de bewerking van het nieuwe voorschrift is daarom zooveel mogelijk aansluiting gezocht bij het onlangs verschenen „Voorschrift op het oorlogsbeheer van het artilleriesmaterieel bij de Koninklijke Landmacht” (B. M. L. II) No. 62b. Het nieuwe voorschrift behandelt overigens in hoofdzaak dezelfde onderwerpen als het V. Aut. M. '24, met dien verstande, dat er geen bepalingen in zijn opgenomen betreffende het onderhoud (waaronder begrepen de uitvoering van herstellingen) van het motormaterieel, aangezien het in de bedoeling ligt een afzonderlijk voorschrift betreffende het onderhoud, zoowel geldend voor vredes- als voor mobilisatiegebruik, te doen verschijnen.

Het voorschrift bestaat uit een inleiding, 5 hoofdstukken en een aanhangsel.

Hoofdstuk I regelt het beheer van het motormaterieel, *hoofdstuk II* het indienen en behandelen van aanvragen. Deze hoofdstukken stemmen in hoofdzaak overeen met de overeenkomstige hoofdstukken van Voorschrift No. 62b.

Hoofdstuk III „Herstellingen” bevat bepalingen betreffende het gebruik der herstellingsploegen en betreffende het beheer van in herstelling gegeven motormaterieel.

Hoofdstuk IV regelt de voorziening van verwisselstukken, gereedschappen, onderhoudsmiddelen en banden, terwijl *hoofdstuk V* de voorziening van bedrijfsstoffen (benzine, olie, enz.) behandelt.

De aandacht wordt gevestigd op de taak, welke aan de Sectiën IV van de stafkwartieren der groote eenheden in de hoofdstukken II tot en met V is toegedacht. Voor het uitvoeren van deze taak zijn thans bij deze Sectiën officieren- technisch opzichter van den motordienst ingedeeld.

In een *Aanhangsel* zijn bepalingen opgenomen betreffende het merken, nummeren en uitrusten van de gevorderde motorvoertuigen en motorrijwielen.

In de *bijlagen* zijn modellen van de bij te houden en in te dienen bescheiden, alsmede eenige uitrustingsstaten opgenomen.

Aangezien het voorschrift alleen in het bezit behoeft te zijn van officieren van den motordienst en van gemotoriseerde korpsen zullen afzonderlijk exemplaren voor oorlogsgebruik worden opgelegd ten behoeve van alle onderdeelen, waarbij bij mobilisatie auto's of motorrijwielen worden ingedeeld. Bovendien zal het voorschrift aan alle bureelen, met inbegrip van die van schoolcompagnieën, eskadrons en batterijen worden toegezonden.

Door de steeds verder gaande motorisering van troepen en treinen heeft het Voorschrift No. 31f uiteraard een verhoogde beteekenis gekregen.

NIEUWE UITGAVEN

„Wat vliegt daar?“, door E. SMITS, met teekeningen van M. DEGEN.; 112 bladzijden met 103 afbeeldingen. Uitg.: W. VERSLUIJS N.V. Amsterdam — Batavia — Paramaribo. Prijs ing. f. 1.25 (uitgave 1935).

Het aardige boekje begint met het hoofdstuk „De besturing van het vliegtuig“, waarin kort en krachtig de eerste beginselen van aerodynamica worden behandeld. Na een korte duidelijke omschrijving van de begrippen nuttige-, betalende last, werkingssfeer, hoogtegrens (plafond) en een opgave van de registratieteekens van burgervliegtuigen volgt een uitstapje in de vogelwereld van de K.L.M. (Thysse zou er plezier in hebben.) Ook insecten zijn vertegenwoordigd; de dar, een juffertje en een bromvlieg gonzen en brommen met hun paardekrachten door het vlot geschreven en geïllustreerd boekje. U dacht zeker dat een roerdomp of een kwak onhandige vliegers waren? 't Mocht wat, beide zijn Fokker/Douglas DC. 2 met een kruissnelheid op 5000 m van 300 km/u, terwijl de „Nachttegaal“, die in dit boekje tot dezelfde familie behoort, een hoogtegrens van 7200 m heeft. Zou men zijn geluid dan nog hooren, luchtwachters? Of is dit ook niet noodig en blijft de DC. 2 uitsluitend een vredesinstrument?

Meer, steeds meer vliegtuigen volgen! Een reeks teekeningen verschijnt, 103 blz. lang, militaire en burgertoestellen, sport- en zweefvliegtuigen; op elke bladzijde een, met de voornaamste gegevens er onder vermeld. In een oogopslag ziet men de verschillen in bouw en de bijzondere kenteekenen. Fransche, Duitsche, Engelsche en een enkele Italiaan zijn vertegenwoordigd, het is Schiphol op papier. Een auto-giro, die moderne Fesselballon, kurketrekkert U tegemoet. De enorme vooruitgang van de luchtvaart davert U voorbij. Toekomstbeelden worden opgeroepen, maar ook herinneringen gewekt, niet waar Fokker C.1 met je maximumsnelheid van 150 km/u en met je Lynx van 200 pk nog in de vaart? En daar verschijnen ook weer onze snelle (?) jager, de D.VII — maximum 190 km/u — een vogel uit het steenen tijdperk en de tochtige C.4. Dan geeft de C.10, onze allernieuwste verkenners die 320 km/u vliegt, toch maar veel meer comfort met zijn cockpidad.

Het is een interessant werkje, dit eerste Nederlandsche „Zakboek van de luchtvlotten“. Het voldoet in een behoefte. Laten we even een paar vergelijkingen maken. De nieuwste Nederlandsche 1 persoonsjager, de Fokker D.XVII met Rolls Royce Kestrel IIs heeft een maximum snelheid van 356 km/u. Op blz. 43 suist de Heinkel HE. 70 langs U heen, een slanke laagdekker met een nuttige last van 995 kg en een maximum snelheid van 360. Uit alle gegevens blijkt de groote waarde van dit super-toestel als dagbombardeur. Als „doel“ van het vliegtuig staat er — eenigszins euphemistisch — onder „vrachtvervoer“! De Potez 62 — om neutraal te blijven — vervoert 2530 kg met een kruissnelheid van 280 km/u en de afstand Antwerpen—Rotterdam is 75 km!

De meeste vliegtuigen zijn geteekend in een stand, gezien van $\frac{3}{4}$ van voren of van achteren. Voor onze luchtwachters, die hun voordeel met dit werkje kunnen doen, zouden de illustraties aanzienlijk aan betekenis winnen, als in een volgende uitgave ook de silhouetten van elk vliegtuig (recht van voren, van onderen en van opzij) erbij werden gegeven.

De vlotte jongen, op den omslag van dit boekje geteekend, symboliseert den inhoud en geeft er de ware betekenis aan. Hij, de toekomstige bouwer van onze luchtvaart en luchtmacht, staart vol bewondering naar het voorbijsnorrende toestel. Hij vertegenwoordigt de groeiende air-mindedness van de jeugd. Maar is hij niet tevens de toekomstige bouwer van het gezin, van de cel der samenleving, die in haar geheel zoo ernstig door diezelfde bewonderswaardige luchtmacht kan worden bedreigd? Daarom hopen we, dat dit boekje er ook toe mag bijdragen de jeugd „air-defence minded“ te maken, haar de eerste beginselen te leeren zoowel van luchtverdediging als van lucht (zelf) bescherming ten bate van het gezin en dus van de maatschappij.

v. R.

Bijdrage tot de kennis van het voorkomen en de behandeling van mosterdgaswonden, door Prof. Dr. A. KLARENBEK. Uitg. *Algemeene Landsdrukkerij, den Haag.*

Als no. 2 in de reeks „Mededeelingen van de commissie van advies nopens chemische en aanverwante verdedigingsvraagstukken” verscheen bovengenoemd boekwerkje (42 blz. druks) waarin de resultaten van de door Prof. KLARENBEK verrichte proeven zijn neergelegd.

In hoofdstuk I wordt het normale proces der huidbeschadiging door het gas bij den mensch, mede op grond van eigen waarnemingen, geschetst. Vervolgens wordt de huidbeschadiging bij enkele proefdieren (konijn, paard en hond) besproken. Het konijn bleek het minst gevoelig, terwijl bij geen dezer dieren blaarvorming werd waargenomen, doch wel weefselnecrose. Het derde hoofdstuk geeft een beschouwing over de prophylactische huidbescherming door middel van op de huid gebrachte preparaten. Hiertoe werden gebruikt chemisch actieve en inactieve stoffen. De eerste (chloorkalk en andere oxydatiemiddelen) werken doordat zij het mosterdgas aantasten en daardoor onwerkzaam maken, de andere (glycerine) beoogen een mechanisch bescherming, doordat ze langzaam of geheel niet door het gas worden doordrongen.

Gevonden werd, dat glycerine en glycerinebevattende preparaten zonder twijfel een beperking van de huidbeschadiging kunnen geven, die echter in dunne laag, althans ter bescherming van de menschenhuid, onvoldoende is. Het practisch gebruik van deze middelen in oorlogstijd, moet omdat de beschuttende laag niet in tact zal blijven, niet te hoog worden aangeslagen.

Het gebruik van de actieve preparaten gaf reeds bij het minst gevoelige proefdier het konijn, alleen resultaten indien de laag continu en minstens 2 mm dik was. Hieraan kan te velde niet worden voldaan en de proeven zijn daarom niet voortgezet.

Vervolgens werd de beteekenis van de onmiddellijke huidontsmetting na de besmetting onderzocht. Nagegaan werd de werking van chloorbevattende preparaten, van andere oxydantia, van zeep en van water. Hoewel ook hier de resultaten dikwijls onvoldoende waren, meent schr. toch, dat in de practijk aan chloorpreparaten en zeepen waarde moet worden toegekend. Het gevaar kan dan in gevallen, waarin zich nog mosterdgas op de huid bevindt, aanzienlijk worden beperkt. Voor huidontsmetting kan z.i. het best gebruik worden gemaakt van waterige oplossingen van chloorkalk met een actief chloorgehalte van minstens 1%, toe te passen als afwassing, douche of bad gedurende op zijn minst 15 minuten. Deze behandeling dient gevolgd te worden door inwrijvingen met warme zeepoplossingen gedurende een half uur. De eerste behandeling zou neutralisatie geven, de tweede uitloosing. Alleen toegepast zal de zeepbehandeling verkieslijker zijn dan de chloorkalkbehandeling, omdat de zeepoplossing tot een grootere diepte in de huid kan binnendringen.

Dr. DORNICKX.

Unsere Flakartillerie, door W. PICKERT. *E. S. Mittler u. Sohn, Berlijn.* Prijs gecart. R M 1.80.

Dit zeer beknopte werkje, dat blijkens hetgeen in het voorbericht gezegd wordt, de bedoeling heeft leeken in te lichten, is ook voor lieden van het vak van belang, daar het geschreven is door een Hoofdofficier van het Rijksluchtvaartministerie, zoodat de daarin verkondigde beginselen min of meer kunnen worden beschouwd als de inzichten aan te geven, welke bij de Duitsche luchtdoelartillerie worden gevolgd. Na een inleiding en een korte bespreking van de grondslagen waarop het schieten tegen luchtdoelen berust, worden achtereenvolgens het materieel, de opleiding en het gebruik van de luchtdoelartillerie behandeld.

Als hoofdkenmerk van moderne luchtdoelartillerie wordt de groote bewegelijkheid der volledig gemotoriseerde onderdeelen genoemd, terwijl er de nadruk op gelegd wordt, dat bij de opleiding groote snelheid van handelen gedurende de korte tijdsdeelen, dat de luchtdoelartillerie in actie is, en wel zonder aan de nauwkeurigheid te kort te doen, het hoofd-doel moet zijn. Voorts valt op dat, terwijl voor het zware en middelbare luchtdoelgeschut vuurconcentratie wordt aanbevolen, en de afdeeling van 3 batterijen van 4 stukken als tactische eenheid wordt gebruikt, daarentegen voor het lichte luchtdoelgeschut aan een meer gedecentraliseerd optreden de voorkeur wordt gegeven. Voor het afweren van aanvallen in duikvlucht en van laag vliegende vliegtuigen wordt aan dit geschut groote waarde toegekend.

Wij bevelen het vlot geschreven boekje gaarne aan alle belangstellenden ter lezing aan.

A. E.

Bommen op Nederland, door M. J. M. GEMMEKE. Derde, geheel herziene, bijgewerkte druk. 1937. Uitgave N.V. Drukkerij *Jacob van Kampen*, Amsterdam. Prijs f 1.25.

Na drie jaar een derde druk beteekeent, dat het boek bij het publiek is ingeslagen als . . . een bom. Als een waarschuwingbom. Het boek toch is één lang — en op zeer veel punten ook een zeer duidelijk — betoog voor de harde, onontkoombare noodzakelijkheid, dat het ondiepe, dicht bevolkte en dus zeer kwetsbare Nederland een behoorlijke luchtmacht, een goed georganiseerde luchtverdediging en een niet minder deugdelijke luchtbescherming *moet* hebben.

Schr. heeft dit op pakkende wijze aangetoond. De strekking van zijn boek is duidelijk voor diegene, die het volgende *wil* hooren: Rekent er op, dat ook in Nederland het luchtgevaar zijn intrede kan doen. Wij zijn omringd door tot de tanden, neen, tot aan een plafond van 10.000 m, bewapende staten en we leven nu eenmaal niet in een uithoek van de wereld. Verdedigt en beschermt U dus *nu*.

Dit is krachtige taal en dit onomwonden te durven uiten in ons vreedzame landje is een groote verdienste. Overigens zijn de middelen, welke worden vermeld om zich te verdedigen en te beschermen, wel hier en daar wat oppervlakkig en in een minder logische samenhang behandeld. Ook is naar mijn meening de luchtbescherming te veel uit een politioneel oogpunt bezien en te weinig aandacht geschonken aan het allerbelangrijkste aandeel, dat de bevolking zelf hierin moet nemen. Verder zijn 17 bladzijden luchtbescherming gewijd aan het buitenland en één aan Nederlandsche toestanden. Dit is voor een derde druk wel erg weinig. Of heeft schr. willen aantoonen, dat er hier nog zoo'n bedroevende achterstand is in te halen?

Zeer goed is het gedeelte, gewijd aan het verkeer en de moeilijk oplosbare verkeersproblemen vóór, tijdens en ná luchtaanvallen. Spookbeelden als paniek en chaos bij een niet onderrichte en onbeschermd bevolking doemen op. Inderdaad is de psychologische zijde van het luchtgevaar wel de verschrikkelijkste, die zenuwlopende bedreiging dag en nacht door spring-, strijdstof en brand.

Daartegen helpt alleen aanpakken, versterken van het moreele weerstandsvermogen van alle lagen der bevolking, handelen samen met de overheid.

Het hoofdstukje „Gas in dienst der politie” is weliswaar zeer interessant, maar past overigens in het boek als een open raam in een schuilkelder tijdens een gasbombardement.

Een heldere verhandeling over „Eerste hulp bij luchtaanvallen” van den arts JAC. CREYGHTON besluit het boek, dat wij iederen Nederlander aanraden om te lezen en . . . te bestudeeren.

v. R.

„**O**esterreich-Ungarns letzter Krieg 1914-1918”, siebenter Band. Uitg.: *Verlag der militärwissenschaftlichen Mitteilungen*, Weenen I. Prijs: geb. S 50.—, RM 30.—; in linnen band S 60.—, RM 36.—.

Dienstreizen van Dienstplichtigen”, door R. H. KROEF. Uitg.: *N. Samsom N.V.*, Alphen a. d. Rijn. Prijs: f 1.60.

„**I**nternationale Vierdaagsche Afstandsmarschen 27—30 Juli 1937”. Reglement voor de Nederlandsche Deelnemers. Secretariaat: Valkenboschpl. 18, 's-Gravenhage.

„**H**et Wilhelmus” door K. E. OUDENDIJK. Uitg.: *Broekhoff N.V.*, Utrecht. Prijs: f 0.50.

„**W**at moet Gij weten van den Dienstplicht?” door M. VERHOEVEN. Uitg. *Joh. Enschede & Zonen*, Haarlem. Prijs: 35 cent.

„**N**aam- en Ranglijst der Officieren van het Koninklijke Nederlandsche Leger en van het Koninklijke Nederlandsch-Indische Leger 1937”. Uitg.: *J. Noorduyn & Zoon, N.V.*, Gorinchem. Prijs: geb. f 4.—; ingen. f 3.20.

UIT DE VAKPERS

VECHTWAGENS VOOR KLEINE STATEN.

De Eerste-luitenant der genie van het Oostenrijksche leger BURSTYN bood in 1912 het Oostenrijksche Ministerie van Oorlog een uitvinding aan betreffende een gepantserd terreinvoertuig. Na een vernietigend oordeel van de Commissie van proefneming wees de Minister het aanbod van de hand. (Zie Heigl „*Taschenbuch der Tanks*“, *Ergänzungsband* 1927). In 1914/16 ontkiemde hetzelfde denkbeeld, onafhankelijk van elkaar, in Engeland en Frankrijk en vond daar een gunstiger bodem. De eerste tanks betraden het slagveld. „Generalbaurat d.R.“ Ir. BURSTYN komt thans wederom de aanschaffing bepleiten van vechtwagens voor zijn inmiddels klein geworden vaderland. Hij grondt zulks voornamelijk op de stelling, dat ook staten wier weermacht defensief is ingesteld, vechtwagens niet kunnen ontberen, omdat *een actieve verdediging zonder vechtwagens onmogelijk* is geworden. Het tijdstip voor aanschaffing is thans gekomen, omdat de constructie van vechtwagens een hoogte heeft bereikt, die groote verbeteringen niet meer doet verwachten. Als het meest geschikte type bepleit Schr. een zoo klein mogelijk gehouden driemans-wagen, bewapend met één kanon van 25 mm—30 mm en één zw. mitr. en wel een verbeterde constructie van de Zweedsche „*Landsverk. 10*“. Als *minimum aantal* voor een klein leger berekent Schr. 150 wagens. Ook samensteller van dit referaat kwam door redeneering tot een zelfde aantal (Zie „*Wetenschappelijk Jaarbericht*“ 1935, blz. 34).

Militärwissenschaftliche Mitteilungen, Maart 1936.

C.

MOTOREN VOOR MILITAIRE PERSONENAUTO'S EN MOTORRIJWIELEN

De schrijver van bovenstaande verhandeling komt tot de volgende conclusiën, wat betreft het motorisch gedeelte van de moderne „Gelände Wagen“.

1. De ziel van ieder motorvoertuig is *de motor*.
2. De bestuurder moet onder alle omstandigheden weten, wat van de motor *gevergd mag worden*.
3. *De weermacht eischt sterke motoren*.
4. De hoofdzaak is, dat een *maximum draaimoment* aan het vliegwiél wordt verkregen bij een *niet te hoog* opgevoerd toerental. Hierdoor wordt een lange levensduur van het motorblok verkregen en behoeven revisies niet al te spoedig plaats te vinden.
5. Een hoog-toeren motor is bij een ondeskundige behandeling snel versleten.
6. Motoren met een *slagvolume kleiner dan 1,5 liter* hebben voor militaire doeleinden buiten de wegen een te geringe krachtsreserve bij gebruik in personenwagens.
7. De klein-Diesel motoren zijn in beproeving genomen.

Tevens komt in de verhandeling naar voren, dat er een streven is in het Duitse Leger de in gebruik zijnde motor met zijspan (met 3 man) te vervangen door een licht terreinwagentje voor het vervoer van 4 personen of van 3 personen plus eenig materieel.

In verband met de te stellen eischen voor deze lichte terreinwagentjes heeft men de volgende indeeling gemaakt betreffende de motorcapaciteit.

Motorrijwielen.

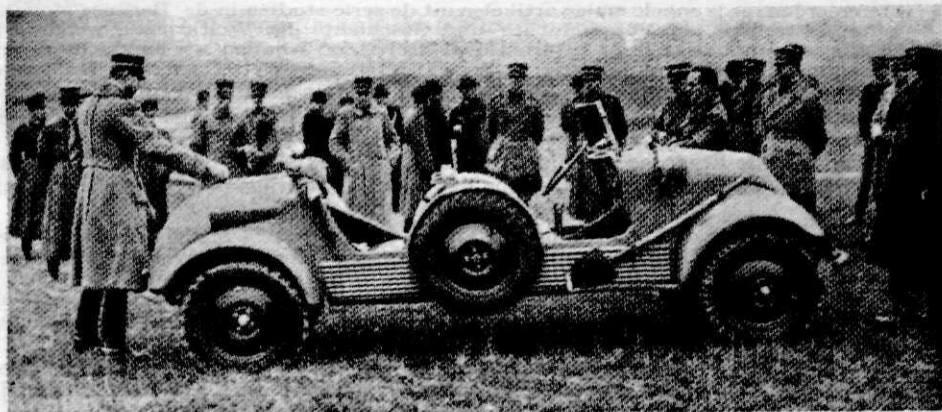
licht-model éénpersoons	0,2 — 0,4 liter inhoud.
normaal tweepersoons	0,4 — 0,75 „ „
met zijspan driepersoons	0,75 — 1,2 „ „

Personenwagens.

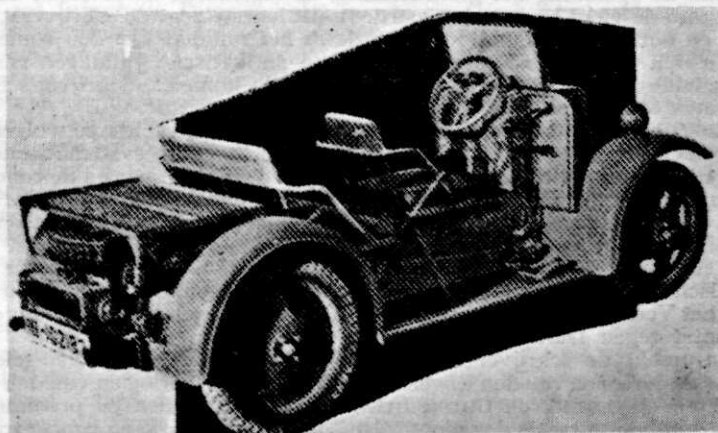
zeer licht-model (ontwikkelingsstadium)	kleiner dan 2 liter.
licht-model	2—2,5 liter.
middelmatigzwaar en zwaar	3—4 „

Tot slot wordt nog besproken het streven om de *zeer lichte* personenauto's „geländefähig“ te maken, hetgeen echter nog in een ontwikkelingsstadium verkeert.

De twee voornaamste vertegenwoordigers zijn thans de 3-persoons „Framo“ Type „Sachsen“ en de „Tempo“, ingericht voor het vervoer van vier personen.

„Tempo”

„Framo”

Een dergelijk voertuig zou dus kunnen worden ingedeeld als vervoermiddel voor een gemotoriseerde patrouille, een kleine commando staf, den batterij-officier enz.

Wel zal als eisch moeten worden gesteld, dat het voertuig wordt voorzien van *schotvrije banden* en bestuurd door deskundig personeel.

In het kort volgen de voornaamste technische gegevens van bovenstaande wagentjes.

Motoraggregaat.

Beide voertuigjes zijn uitgerust met een 2-cylinder tweetakt motor met een boring en slag van 69×80 mm.

Het slagvolume per 2-cylinder motorblok bedraagt dus 0,6 liter.

Bij de Tempo heeft men nu twee van dergelijke motorblokken, een voor de voorwielen en een voor de achterwielen, afzonderlijk of gelijktijdig in werking te stellen.

Totale slagvolume dus 1,2 liter.

Koppeling.

Deze bestaat uit een in olie loopende 6-platen koppeling.

Maximum breedte 1680 mm, lengte 4000 mm.

Deutsche Wehr, 11 Maart 1937 (No. 11)

Ir. v. D. TR.

DE FRANSCHÉ, DUISCHÉ EN ENGELSCHÉ MOBILISATIËN IN 1914.

Wij refereerden reeds enkele malen artikelen uit de serie studiën in de Berliner Monatshefte, Zeitschrift zur Vorgeschichte und Geschichte des Weltkrieges, welke serie de bespreking der mobilisatiën in 1914 ten doel heeft. Zoo wijdden wij aandacht in ons Augustusnummer aan de mobilisatie in Servië, Montenegro en Oostenrijk-Hongarije, in het Novembernummer aan die in Rusland en in de Decembaraflevering aan de Belgische mobilisatie. Inmiddels zijn nog 3 studiën in de Berliner Monatshefte verschenen en wel;

a. in Juli over de Fransche mobilisatie in 1914, groot 32 bladzijden, van de hand van Regieringsrat H. GREINER van het studie-instituut voor krijgs- en legergeschiedenis te Potsdam;

b. in Augustus over de Duische mobilisatie in 1914, groot 44 bladzijden, geschreven door den bekenden gep. Overste THEOBALD VON SCHÄFER, Oberregieringsrat bij genoemd lichaam;

c. in September over de Engelsche mobilisatie in 1914, groot 36 bladzijden, van Konteradmiral der Reserve KURT ASSMANN, Chef van de krijgsgeschiedkundige afdeeling der Marine.

De drie studiën zijn verduidelijkt door verschillende overzichtelijke schetsen en een aantal fotografieën van vooraanstaande politieke en militaire persoonlijkheden. Zij zijn voorts alle drie voorzien van een zeer ritvoerige litteratuurgave.

Het artikel over de Fransche mobilisatie behandelt achtereenvolgens de Fransche legersterkte, mobilisatie- en concentratieplan, een korte beschouwing over den Chef van den Generalen Staf en den Minister van Oorlog, een overzicht der voorbereidende maatregelen en van de opstelling der grensdekking, de algemeene mobilisatie, de mobilisatie en den inzet van de vloot en een slotwoord. In dit laatste zegt de schrijver: „Frankrijk's bewapening en oorlogsgereedheid culmineerde in het midden van den zomer van 1914. Het gevoelde zich toen ook zóó sterk, dat het in de kritische Julidagen van 1914 geen oogenblik weifelde om het op een oorlog aan te laten komen.” Schrijver's betoog heeft ons niet kunnen overtuigen, dat deze uitspraak gemotiveerd is.

Betreffende Duitschland's mobilisatie geeft VON SCHÄFER achtereenvolgens beschouwingen over de gevaarlijke ligging van Duitschland, over de systematische voorbereidingen voor tijden van politieke spanningen en voor de mobilisatie en de concentratie, en over den Duischen Chef van den Generalen Staf en den Minister van Oorlog. Daarna volgt een overzicht dag voor dag van de gebeurtenissen van 28 Juni tot en met 2 Augustus, terwijl een slotbeschouwing de studie besluit.

Admiraal ASSMANN begint de studie over de Engelsche mobilisatie met de opmerking, dat de Engelsche mobilisatie niet een gebeurtenis van dagen, doch van jaren was, omdat zij begon na het Verbond met Frankrijk in 1904, toen de Engelsche vloot naar de Noordzee werd verplaatst tegen Duitschland.

Daarna bespreekt de schrijver de algemeene voorbereidende maatregelen t.o.v. de mobilisatie en de personen van den Engelschen Minister van Oorlog en van den Eerste Lord der Admiraliteit (HALDANE en CHURCHILL). Vervolgens komen de proefmobilisatie en de mobilisatie en concentratie der vloot, alsmede de mobilisatie en concentratie van het leger aan de beurt, waarbij o.a. de samenstelling van vloot en leger op overzichtelijke wijze zijn weergegeven.

Wij willen op de drie genoemde studiën niet nader ingaan, hoewel zij een diepere beschouwing ten volle waard zijn. Liever wijden wij nog enkele woorden aan de geheele serie artikelen, die thans compleet is.

Deze 7 artikelen, die allen in de jaargang 1936 voorkomen, vormen een uiterst waardevol samenstel van gegevens met een vrijwel complete bronnenlijst. Vergelijkende bestudering geeft een uitstekend beeld van wat er in de woelige Julidagen van 1914 is geschied. Bovendien krijgt de lezer in een kort bestek een goed beeld van de verschillende mobilisatie- en concentratieplannen en van de gebeurtenissen in het tijdperk der strategische voorzorgsmaatregelen.

De studiën komen voor in de afleveringen 1, 3, 4, 6, 7, 8 en 9 van het tijdschrift, de prijs per aflevering is 0,75 RM. Wij bevelen het geheel zeer zeker in de aandacht van velen aan in het bijzonder in die van de officieren van den Generalen Staf en van de Hoogere Krijgsschool.

DE LICHTE BRIGADE IN ZWEDEN EN DENEMARKEN.

Zweden.

In 1925 werd het aantal eskadrons te paard reeds van 50 op 17 teruggebracht. De nieuwe organisatie van 1936 vermindert dit aantal niet.

De *Lichte Brigade* zal voortaan bestaan uit:

2 Cavalerie Regimenten. Per Regiment. Staf, drie ruitereskadrons, één zwaar eskadron en één eskadron wielrijders.

1 Gemotoriseerde Cavalerie afdeling bestaande uit:

2 eskadrons motorrijders.

1 pantserwagen-eskadron (12 wagens).

1 Afdeling Veld-Artillerie à 3 batterijen.

1 Verbindingscompagnie.

1 Pionier compagnie.

Gemotoriseerde trein.

Het „zware” eskadron van de Cavalerie-regimenten bestaat uit:

één „zwaar” peloton (mortieren en zw. mitrs.);

een gemotoriseerd peloton voor luchtafweer;

een gemotoriseerde sectie kleine kanonnen.

Totaal sterkte der Lichte Brigade:

5000 man 800 rijwielen.

2500 paarden 12 paws.

200 voertuigen 100 zware mitrailleurs.

300 auto's 12 kanonnen (Veld. Art.).

80 motorrijwielen 10 3,7 kanonnen.

Ieder der zes Infanterie Divisiën heeft voorts een *Verk. A.* bestaande uit: één esk. te paard, één esk. wielrijders en één pantserwagen-afdeling.

Het hier bedoelde artikel — ontleend aan onbekende bron-somt de voor- en nadeelen op van gemotoriseerde (en gemechaniseerde) strijdkrachten in het raam der Lt. B. zonder nochtans een nieuw gezichtspunt te openen. Wel wijst een enkele zin er op dat bij de reorganisatie ook wel degelijk rekening is gehouden met de geografische gesteldheid van het terrein waarin *deze* Lt. B. geroepen kan worden te ageeren. („Reiterverbände unentbehrlich für die Operationen in den Geländegebieten die in erster Linie für die Schwedische Armee in Frage kommen”).

Aangedrongen wordt ook op aanvulling der Cavalerie-paarden uit het eigen land. Voor de Zweedsche Lt. B. wordt aangegeven een marschprestatie van 200 km per dag (verscheidene dagen achter één), voor een enkelen dag zelfs 300 km mogelijk. Wij achten dit onmogelijk bij een uit zoo heterogene bestanddeelen bestaande Brigade als deze.

Denemarken.

Ook hier reorganisatie versterking der Lt. B! Als primaire taak in de landsverdeding geldt voor de Deensche Lt. B.: verkennen van en medehelpen aan het afslaan van een landing. Als een andere taak wordt hier genoemd: verzekering van de verbindingen tusschen het gevechtsfront en de basis, beveiliging ook van de hoofdstad.

Merkwaardig doet het aan te lezen dat de eisch wordt gesteld dat de Lt. B. sneller moet zijn dan een autocolonne, samengesteld moet zijn uit motorrijders en pantserwagens, versterkt met ruitery. Sterkte der *gewenschte* Lt. B.

3 eskadrons motorrijders,

4 pantserwagen-afdelingen,

2 eskadrons te paard.

Verder wordt gevraagd: voor de bezetting van Seeland (één divisie?):

1 eskadron te paard,

1 eskadron wielrijders,

1 pantserwagen - afdeling.

Deutsche Wehr, 21 Januari 1937, blz. 56 en 57.

P.

Uw adres voor prima
gedistilleerd, wijnen, likeuren etc.

is:

K. SAVELKOULS - TILBURG
BREDASCHWEG 13a TEL. 1208
Levering door 't geheele land.

Zeepziederij „HET KRUIS”
SLIEDRECHT
ZACHT E ZEEP